

compoz nālīz. pmo 3 pponit mediū sine rōnis vicē
q̄mā neq̄ possibile est esse sine passiibili q̄litate: neq̄
sine forma nel morpheia. qđ idem est: sine q̄bus in fin
platonicos sunt mathematica. ¶ Secundo ibi.

L.c.30 **¶** Gnatur quidē igit simplr alteruz ex altero:
quēadmodū: z i alijs determinatū est: z ab
aliquo: aut actu ente: aut homogeneos: aut
homoydeos. *U. g.* ignis ab igne: aut hō ab
hoīe: aut ab actu: duz. n. a nō duro gnatur.

Probat qđ supposuerat. z p^o qđ mā nō possit ēē line
forma. 2° qđ nō possit ēē line passione ibi. Qm̄ autē
est. Joicit qđ sic in alio l^o determinatū est: puta i p^o
phyf^o. simplr gñatur alterū ex altero. fit enī vnū
qđqz ex lbro qđ est mā. opz etiā qđ id qđ gñat ab aliq
agente aut actu aut homogeneos. i. saltē qđ sit vni^o ge
nerie: aut homoydeos. i. qđ sit vnus forme uel speciei.
z exēplificat qđ ignis gñatur ab igne: sic ab agēie vni^o
spē: sicut hō gñatur ab hōie. aut opz qđ saltē ab aliq
actu existē: sive ab actione alicui^o actu exēns. aliqd
gñetur: etiā si gñans sile sit nō gñato in gñe seu specie.
ē: autē gñatur qđ nō puro: puta cū lac induratur ne

Quomodo factū nō assimilatur actū. **C**ōtingit autē qd aliqd factū nō assimilatur in forma actū. vno qdē mō: qz illud factū nō pmo ⁊ per se mīdet facienti: s; p accēs sine p posterī. per accēdēs qdē sicut music⁹ sanat nō inquātuz music⁹: s; inquantū est medic⁹. sanitatis autē silitudo nō est in musico inquātuz music⁹: s; inquantū est medic⁹: qui p formā sanitatis quā hēt in aīa facit sanitatē in corpore. p posterī autē sic cū qūiras effecta est effect⁹ pns aliquam

pmaz q̄litate: sicut sanitas catur ex aliq̄ medicina cali
da per calore que facit in corpore: q̄uis in ipsa medi
cina nō sit forma sanitatis. ¶ Secdo per hoc q̄ agens
agit instr̄aliter. Instr̄z enī nō agit vtute pp̄ie forme:
sz inq̄atuz mouet a p̄ncipali agēte: qd̄ per suam for
maz agit. vñ effect⁹ assimilāt in forma: nō qd̄ instr̄o
sed p̄ncipali agēti sic domus que sit i mā domui que
est in mente edificantis: non aut̄ securi aut̄ ascie. E
hō ḡitatus assimilāt in spē p̄zi ḡitanti: nō aut̄ semini.
¶ Tertio qm̄ patiētis nō est p̄portio nata ad rec
piendū formā agētis p̄ illius excellētis: sz recipit
aliquid minus sic in aialib⁹ que ḡitāt sine semine ex vi

tute solis. ¶ Et inde est etiā q̄ effect⁹ nō assimilāt in
specie agēti remoto: s; p̄p̄inquo ut hō hōi. non autē s;
licet q̄s hō ḡit hōiez ⁊ sol ut dē in 2° p̄hyis. sic autē
vñq̄uodq; ab agēte ḡitatur aliquid sili f̄m formaz
ita cōrūp̄t aliqd a d̄rio. ¶ Et q̄ ḡitatur aliqd ex co
rupto: ut supra dictū est: necesse est mām ex qua aliqd
generat: ⁊ in quā aliqd cōrūp̄tū sem̄ p̄be aliquan
to formam: per quā assimiletur uel d̄riatur generanti uel
corrupti. ¶ Deinde cum dicit.

1. c. 31. Qm̄ aut̄ est mā z substātie corporee z cor-
poris talis. Corpus enī cōe nullū: eadē pas-
sionis z magnitudinis est. Rōne quide z se-
parata: loco aut̄ nō sepata: nisi z passione
separabiles. Manifestū aut̄ est ex questīōe
qm̄ nō est augmētatio trāsmutatio ex potē-
tia magnitudie: actu aut̄ nullā hñtē magni-
tudinē. Sepatū enī esset qđ cōe: hoc autem
qm̄ impossibile: dictū est in alijs prius.

Concedit q̄ mā nō sit sine passione. non enī mā est n
 ibitatie corporee. substantie enī incorporee imāles sū
 vñ sequit̄ q̄ ois mā sit talis corporis. nō enī pōt est
 qm̄ nūq̄ ex isto. q̄ p̄ligunt̄. Ius. Arto. p. 2.
 V. p. m. nō pōt̄ esse separata m̄a
 nōq̄ ē est p̄nulla est corp̄ rotun-
 da rez natura:

aliquid corpus esse quod non sit determinatum ad aliquam
speciem: et ad aliquod individuum. ¶ Oportet autem tale corpus ne
esse est habere aliquam passionem vel prout forma specificam
qualis est propria passio vel quitercumque aliter adveniente
sic sunt accidentia individualia. ergo necesse est quod eadem materia que
est sub modo magnitudinis sit etiam sub modo passionis: ita quod
des quod materia que est sub modo magnitudinis sit ratione separata
a passione: sic est alia ratio huiusmodi albi loco autem in libro non
separant nisi quod dicat quod passiones sunt separabiles a sub
stantiis quod est impossibile: et quod philosophus videbat digressionem
quandam a proposito fecisse: colligitur propositum ex oibus pre
missis dicemus manifestum esse ex oibus quod ingita sunt quod
augmentum non est transmutatio ex aliquo quod sit in pote
tia ad magnitudinem: ita quod actu nulla magnitudinem ha
beat sequetur enim quod commune subiectum in materia prima est
separatum per se existens ab omni forma: quod et nunc
questionum est esse impossibile: et etiam prius in alijs libris
puta in primo physice. ¶ Deinde cum dicitur

Ampli⁹ autalis tral mutatio nō augmēta
tionis ppria: s; gnationis. Augmētatio enī
est existētis magnitudinis additamentū. Di
minutio aut minoramentū. Ideo opz bīe
aliquā magnitudinē qđ angei. Quapp nō
est sine magnitudine ma. Opz aut et 2 aug
mētationez ēē in actu magnitudis. Gnatio
enī utiqz erit magis corpis nō augmētatio.

¶ Oñedit ppositū rōne sūp̄ia ex pte augmētī: 7 dicit q̄
talīs trāsmutatio quē. s. fieret ex eo qđ solū eēt in potē
tia ad magnitudinē nō pp̄ie p̄cineret ad augmētus:
s; magis ad ḡtationē: q̄ de rōne augmētī est qđ fiat
additio ad p̄sistentē magnitudinē. Dicis enī aliquid
augeri ex eo qđ fit mal⁹: qđ nō eēt nisi aliqd p̄us esset
magis. Et p̄ oppositū de rōne diminutōis est qđ fiat
quodā minoratū magnitudinis p̄sistentis. vñ patet
qđ opz id qđ angel h̄et aliquā magnitudinē. 7 sic opz
qđ augmētatio fiat: nō qđem qđ mā que erat sine ma
gnitudine in actu p̄ueniat ad h̄ qđ h̄eat magnitudi
nem in actu. hoc enī nō esset augmētatio corporis:
sed generatio: cuius rōnis est qđ fiat aliqd ī actu quod
p̄ius fuit in potentia. Lectio. XIII.

Alcipiendu utiqz magis: qli tan ge
tes questione a pncipio: qualis ali
cuius entis augmentari z diminui
causas querimus.

Sostq̃ p̃hs determinauit de augmēto ex p̃e
 quid augef. ⁊ p̃mo p̃ponit de quo est intēto: ⁊ dīc q̃
 cū de rōne augmēti sit q̃ additamentū magnitudis:
 hoc magis videt̃ eē suscipiendū ad p̃ntēz p̃lyderatio-
 nē: sicut̃ difficilī q̃si aliq̃d p̃n^m q̃dōis facientes: quale
 sit id quo aliq̃d augef uel dīminuif. ut sic augmētū ⁊
 dīminutiōis cāz ouenīēz inoranus. ¶ **S**cho ibi.

Tu uero uidetis quod si quis dicitur par
aucta esse: fit autem in diminutione minor et
generatur. Similius autem adueniente aliquo
augmentari: et recedente diminui.

¶ Sequitur pponitur. Et pponitur diuisione interius pponitur. Et
paliter. 2.º Iterponitur aliā qñdē ibi. Queret aut aliā qñdē
quis. 3.º soluit qñdē pncipalē ibi. Qm aut quesi
tuz est. ¶ Circa p.ª tria facit. pmo. pponit duas suppo
siones. Scdo mouet dubitationē ibi. Necesse aut augere
ri. ¶ Tertio excludit quādam obnationes ibi. Sed

pueri ex mto. q. colligunt duo mto. p. p. p.
 auct. et mto. et pueri. et pueri. et pueri.
 mto. 2. p. mto. mto. mto. mto. mto.
 mto. mto. mto. mto. mto. mto. mto.
 p. mto. mto. mto. mto. mto. mto. mto.

neq; si ptegit.] Prima igitur suppo qua h^o ppoit est hec
I. q^d ei⁹ qd auget quelibet ps videt esse augmentata.
Et filr de diminutione quelibet ps ei⁹ qd diminuitur
videt esse facta minor: cui⁹ ro appet ex eo qd dicit in
s. phylis. Illud eni cui⁹ aliq ps mouet o^z moueri fm
partē: nō simplr. sic hō o^z vulnerari: cui⁹ man⁹ vul
nerata est. ad hoc igitur qd aliqd per se r simplr moueat re
quirit qd quelibet ps ei⁹ moueat. Qd quidē etiam in
augmēto: r oib⁹ alijs motib⁹ obuari opz. Scda sup
positio est qd oē qd auget augmētā aliquo adueniēte
extriseco: r filr diminuit aliqd aliquo recedēte. Cui⁹
ius rō est: qd opz aliqd in actu reduci p id qd est actu
vñ fm h^o id qd est in potētā ad maiorē quantitātē re
ducit in actu illi⁹ quantitātē p aliqd qd hōet actu quā
titatem illam: r hoc est qd addicitur ei quod augetur

Ecce autem augmentari aut incorporeo
aut corporeo. Si quidem igitur incorporeo erit
separatum quod cōe. Impossibile autem magis a magni-
tudo esse separabile quemadmodum dictum est
pauis. Si autem corporeo duo in eodem loco
corpora erunt: et quod auget: et quod auget. Est
autem et hoc impossibile.

Proponit diuisione que sequitur ex duab^{us} pmissis diuisionib^{us}. Si eni ei^{us} qd auget op^{eratio} qualibet pte^{re} augeti^{us} et o^{mnis} augmentu^m sit p^{er} alicui^{us} additio^{nem} p^{ri}mo est o^{mnis} cuilibet p^{ar}ti ei^{us} qd auget op^{eratio} utat aliqd addi. necesse est q^{uod} id qd addit^{ur} quo d^{icitur} aliqd auget^{ur} aut e^{ss}e incorporeu^m aut corporeu^m separatu^m ab o^{mnis} quantitate corpali. Si sic sup^{er} o^{mnis} sup^{er} ipse est q^{uod} ma^{gis} sepa^{ra}ta sit a magnitudine: v^{nde} p^{er} q^{uod} id quo aliqd auget^{ur} noⁿ po^{tes}t esse incorporeu^m. Et iteru^m si e^{ss}e incorporeu^m noⁿ e^{ss}e quantu^m actu^m: v^{nde} sui appoⁿit noⁿ faceret maius s^{ed} m^{agis} quantitate^m. Si aut^{em} dicat^{ur} id quo addito aliqd auget^{ur} e^{ss}e corporeu^m sequer^{etur} duo co^{rp}o^{ra} si^{mi}l^{iter} esse in eode^m loco. l. corpus q^{uod} auget^{ur} et corpus additu^m auget^{ur}. noⁿ eni^m po^{tes}t dici q^{uod} co^{rp}o^{ra} locet^{ur} seorsu^m corpus qd auget^{ur} et corpus qd auget^{ur} op^{eratio} additamentu^m fieri cuilibet p^{ar}ti ei^{us} qd auget^{ur} qd sup^{er} dictis sup^{er}ponit^{ur} seq^{uitur}. et hoc eti^{am} est ipse. l. q^{uod} co^{rp}o^{ra} sint si^{mi}l^{iter} in eode^m loco. Et sic seq^{uitur} incoⁿueni^{entia} ad utra^{mque} p^{ar}te^m o^{mnis}. Deinde cum dicit^{ur}.

3. **T** Sed nec sic ptingit fieri ac gnari dicē aug-
mentationē ⁊ diminutionez: ut qñ ex aqua
aer: tūc enīz maior sumo⁹ gnatus est. **N**o
autē augmentatio hec: s; gnatio quidē eius ē
qđ transmutatur erit: corruptio autē p̄trā
augmentatio autē neutrius. **E**z aut nullius
aut si aliqđ cōe amboz exiit: ei⁹ qđ gene-
rat: ⁊ eius qđ corrumpitur. **U**. g. si corpu-
s qđ aut nō aucta est: neq; aer. **H**oc quid
deperit: hoc aut gnatus est. **C**orpus autē
est liquidē id adauctū est. **S**ed ⁊ hoc ipo-
b. le. **Q**p̄ autē saluare rōnez ⁊ existentia
qđ auget ⁊ diminuit. **H**ec aut tria sūt: quā-
vñū est quācūq; partē maiore esse ei⁹ qđ
getur magnitudinis. **U**. g. si caro carnis.
adueniente aliquo. **E**t tertiu ut saluet qđ
getur ⁊ maneat. **C**ū gnatur quidē enim
quid sumpt⁹ ⁊ corrumpitur nō manet ide-

Qd aut̃ auget̃ aut alterat̃: aut minuitur ma-
net idē. Sed tñ quidem passio aut magnitu-
do nō manet eadē. Si itaqz erit p̃dicta aug-
mentatio p̃tinget nullo adueniente neqz ma-
nente augeri: ⁊ nullo recedente diminui: ⁊ nō
manere qd auget̃ s; opz hoc saluare: subie-
cta enim est augmentatio talis.

Excludit quoddam obiectione. posset enim aliquis dicere quod augmentus sit nullo alio appposito: sic quoniam est aqua generatur aer: videtur esse quoddam augmentus: quod fit maior quantitas: sed per hunc modum non potest generari augmentum seu diminutio. talis enim transmutatio non est augmentum: sed est generatio eius in quod transmutatur. scilicet aeris et corruptio eius quocumque transmutatur aque tripartite calidi et frigidi. ¶ Non autem potest dici augmentatio: neque aeris: neque aque: sed nec nullus est augmentatio vel erit augmentatio illi? quod est contra utique. si tamen aliquid sit tale: sic corpus videtur esse aeri et aqua ut dicatur quod aqua non est augmentata: neque aer: quia aqua corrupta est: et aer generatur: sed corpus est quod augetur: si aliquid ibi augmentatur est: sed hoc est impossibile. oportet enim ad hoc aliquid dicatur augeri quod saluentur ea que sunt de ratione eius? quod augetur et diminuitur: que quidem sunt tria. quorum primum est: superpositum est. scilicet quod quelibet per magnitudinis que augetur fiat maior. puta si caro augetur quod quolibet pars carnis fit maior. 2^m etiam superpositum est. scilicet quod aliquo veniente aliquid augetur. 3^m autem est: quod si nunc ponitur de nouo. id est id quod augetur persistet et permaneat in suo esse. Quia enim generatio et corruptio sunt transmutationes circa ibidem. cum simpliciter aliquid generatur vel corrumpitur non permanet eius substantia: puta circa quantitate: aut quantitate. et ideo cum aliquid alteratur seu augetur vel diminuitur manet idem numero sed substantia. Sed tamen quod dicitur. scilicet in alteratione non manet eadem passio: sed in augmento et diminutione non manet eadem magnitudo: augetur fit maior vel minor. si ergo predicatur transmutatio quia est aqua fit aer esse augmentatio. sequeretur duobus predictis positionibus. Quorum unus est quod aliquid augeri nullo alio adueniente et diminueretur nihilo recedente. Aliud autem est id quod augetur non maneret: neque aqua nec corpus quod videtur esse eodem manere idem numero. unde est signum superius diximus: si aliquid esse eodem: quod si nihil actu ens idem numero existens: secundum ibidem est eodem ei quod corrumpitur et generatur. ¶ Oportet autem predicatas positiones saluare in omni eo quod augetur hoc enim supponit quod in primo quod augmentatio sit talis transmutatio. omnia sunt dicta est.

T S videtur nihil prohibere aliquid augeri nullo a
ueniente. pbat enim philosophus in.4. physicorū
q̄ sicut aliquid sit albus non superaddito alio albo: si
per intensionem albedinis p̄xistētis inquantū. s. libet
etū reducitur ī actu p̄fectioris albedinis. ita etiā pōt fi
ri aliquid maius abiq̄ additōe alicui⁹ corpis magni
tudinē hūit per h̄ q̄ m̄a quebus erat fuis puis dimi
nutionib⁹: postea sit facta fuis maiorib⁹. Nā idēz est libet
etūz magnitudinē et paruitatē: sic et albi et nigri. et hoc
manifeste apper in rarefactione. Rarefactio autē p̄
git nō solū transmutata specie. puta cūz ex aq̄ generatur
aer. de quo hic loquitur Aristot. īz etiā eadē specie man
nente: sicut si aer rarefiat vel cōdēseatur.

Dicendum est autē q̄ talis trāsmutatio nō pot̄ pprie
ci augmētū: s̄z alteratio. sit enī fm̄ trāsmutationē p
sibilibū q̄litatez. s. rari z densi. ¶ **V**ariatio autē q̄lita
autē q̄litatez se hēt ex p̄nti. Sicut ex motu qui est
locū variat̄ motus. fm̄ dextrū vel sinistrū. non t̄n
ciur motus fm̄ situs: q̄ variatio situs p̄nter se hēt
variationem loci. ¶ **D**einde cum dicit.

per amz mra ex isto q. colligitur 3. v.
reque sit ad uerz augmentacionez.
28. aip q. angat v. esse mhoz. 2. p.
fieri ad hinc ad uenient extrin.
50. v. siluaz suaz exsternaz m

Dubitaré
T. c. 84.

Ringo,

T.c.34 Queret aut aliq: z quid est qd auget: utru...

pus patiendo a corpore aialis corrupit puerus in cor...

Handwritten marginal notes on the left side of the first page.

Handwritten marginal notes on the right side of the first page.

gead est hi? o? ee fm spem: ex eo qd est gnat ex primo...

manet id qd pntet ad spem carnis: ma in qua fadat...

Handwritten marginal notes on the left side of the second page.

Handwritten marginal notes on the right side of the second page.

I. c. 38.

Alius autem totum generatū est ad ueniente aliquo: quod uocat cibū: et contrarium transmutante in eandem speciem. v. g. si sicco adueniat humidum. Cum autem aduenit transmutatur humidum et generatur siccum. Est quidem enim sicut simile a simili augmentatur: est autem ut a dissimili.

Solutio Objectionibus que erant circa augmentum. hic philosophus determinat modum augmenti. et primo determinat quod sit augmentum. 2º determinat quod sit diminutio ibi. hoc autem spe sine materia. Circa primum duo facit. primo ostendit quod sit augmentum. 2º comparat augmentum alijs operationibus anime vegetabilis ibi. Queret autem alijs. Circa hoc ergo primo quod soluta questione de partibus eius quod augetur utrumque quilibet pars augmentatur vel non: manifestum est quod totum magis est aliquo adueniente: puta cibo hoc enim adueniens in principio est spiritus ei cui aduenit et aliqua spiritus passionem sed postea transmutatur in eandem speciem: puta si sicco adueniat id quod est a principio humidum: quod cum aduenit transmutatur et fit siccum: ita quodammodo uerum est dicere quod si se augetur sibi. quodammodo autem uerum est dicere quod aliquid augetur dissimili. nam id quod augetur a principio quidem est dissimile in fine autem simile ut dictum est. Deinde cum dicitur.

I. c. 39.

Querit autem aliquis quale oportet esse ex quo augetur. Manifestum utique: quoniam potentia est illud. v. g. si caro potentia carnis: actu autem aliud. Corrupto utique hoc caro generatum est.

Comparat augmentum alijs operationibus anime vegetabilis cuius operationes sunt tres ut dicitur in 2º de anima. scilicet generatio nutrimentum augmentum. primo comparat augmentum generationi. 2º nutrimento ibi. Quantum autem ualeat. Circa primum duo facit. primo ostendit similitudinem augmenti et generationis. secundo ostendit ibi. Non igitur hoc ipsum. Circa primum igitur querit circa primum quod oportet esse id. scilicet forme est id quod augetur. et claudit manifestum esse ex premissis quod id quod aliquid augetur est in potentia ad id quod augetur: puta si caro est quod augetur id quod augetur oportet esse in potentia carnis: quia sicut supra dictum est id quod aliquid augetur est in principio dissimile: et in fine autem simile. et quod nihil est in potentia ad unum: quoniam sit in actu aliquid aliud: oportet id quod augetur: caro: quod est in potentia ad carnem: esse actu aliquid aliud quod carnis: puta panis. quod autem est actu aliquid non sit aliud nisi per prioris et sequentis generationis corruptionem. oportet igitur augmentum fieri: corrupto eo quod prius erat actu. puta panem: genito eo quod augetur. puta carnem. Et sic manifestum est quod augmentum concurrens generationi aliquo modo. Deinde cum dicitur.

Non igitur hoc ipsum secundum se. Generatio autem esset non augmentatio: sed quod augetur hoc. Quod igitur et ab hoc est patiens auctum est: aut mixtum: quemadmodum si quis uino superfundat aquam: hoc autem potest uinum facere quod mixtum est: quemadmodum ignis facit ustum tangens urenda. Ita in eo quod augetur et est actu caro quod inest augmentatum: adueniente potentia carne facit actu carnem. Igitur

simul ente: si enim seorsum generatio est. Est enim ita igne facere ad existere adiungentes ligna: sic quidem est augmentatio. Quando autem ipsa ligna per se incenduntur generatio est.

Ostendit ostiam augmenti generationis dicens quod in augmento sit quedam generatio carnis cum aliud sit augmentatio a generatione: sequitur quod non generetur secundum seipsam id est se paratim quando aliquid generatur: quod sic non est augmentum: sed generatio: sed oportet generari carnem in carne: que augetur. sic igitur propter id quod caro in eo quod augetur est patiens: in eo. scilicet quod transmutatur in similitudinem eius quod augetur: et ab hoc. scilicet passo et transmutato augmentatur est: uel id cui additur uel totum mixtum. et est simile sicut si aliquis uino preexistenti superfundat aquam hoc modo: quod uinum sua uirtute potest aquam commixtam conuerti in suam naturam. tunc enim dicitur esse augmentum uini: non generatio. Cum autem liquor aliquis secundum se in uinum conuertitur: puta in uia est uini generatio. Aliud autem exemplum ponit de igne qui adurit corpora uisibilia sibi commixta: et ita contingit in eo quod augetur quod est actu caro: cuius uirtus augmentatiua id quod adurit existens in potentia ad carnem facit actu carnem: ita tamen sit simul cum carne preexistente. si enim ex aliquo quod est in potentia caro seorsum fieret: caro esset generatio carnis non augmentum: sicut accidit cum ex uirtute seminis sanguis mensstruus in carnem conuertitur: et hoc etiam accidit circa ignem. contingit enim quod ligna igni sunt adiecta igni preexistenti: et hoc est augmentatio ignis. quando uero ipsa ligna incenduntur seorsum non adiecta alijs lignis adustus tunc est generatio.

Quantum autem quod uniuersale quod non generatur: quemadmodum nec anima nec quod homo nec aliquid singularium: sed ut hic uniuersale illic autem quantum.

Postquam philosophus comparauit augmentum generationi. hic comparat augmentum alimentum. et primo ostendit quod se habet id quod augetur ad id quod nutrit. 2º quod se habet augmentum ad nutrimentum ibi. Et nutrimentum. Circa primum tria facit. primo ostendit quod sit id quod augetur. id quod sit quantum: et dicit quod quantum ualeat non generatur nec fit sicut anima uel nec homo: nec aliquid singularium. nec aliquid singularitatem spiritus. puta nec leo uilis: nec bos uilis. sed sicut in illis generatur ualeat. scilicet in aliquo particulari. puta cum generatur hoc anima: aut hic homo et illic. scilicet in augmento generatur quantum: non quidem in uniuersali: sed in aliquo determinato: sicut cum sit quanta caro aut os aut manus et his similia. Secundo ibi.

Caro autem: aut os: aut manus: et horum omium adueniente quidem aliquo quantum: sed non carne quanta.

Ostendit quod sit id quod augetur. sit enim augmentum adueniente aliquo ut dictum est. sed si per augmentum fieret quantum in ullo: oportet id quod aduenit esse quantum in potentia: et nullo modo in actu. sed quod non generatur quantum in uniuersali: sed hoc quantum: puta caro oportet id quod aduenit esse quidem aliquid in actu quantum: non autem caro quanta: sed solum in potentia. Tercio ibi.

Secundum id igitur quod potentia utrumque. v. g. quanta caro sic augetur quidem etenim quantum oportet generari: et carnem: secundum id enim quod solus substantia caro nutrit: etenim sic differunt cibum et augmentatum ratione.

Concludit

Concludit ostiam eius quod augetur et eius quod nutrit. et primo ponit differentiam id quod inquantum id quod aduenit est in potentia ad utrumque. puta ad hoc quod sit quanta caro: ut. scilicet non solum sit aptum recipe spiritum carnis: sed et in maiorem quantitatem produci. per hoc enim augetur. Ad hoc enim quod sit augmentum oportet fieri et quantum: ut. scilicet fiat maior quantitas et caro: quod oportet id quod aduenit in fine assimilari ut dictum est: inquantum uero id quod aduenit est in potentia ad hoc quod sit caro secundum hoc nutrit: sic enim differunt secundum rationem cibum et augmentum. Nam cibus nutriendus est in potentia in quantum conuertitur in carnem. inquantum autem suscipit maiorem quantitatem est augens. Secundo ibi.

Ideo nutrit quis quousque saluat: et diminuitur: augmentatur autem non semper.

Insert quoddam correlatum ex eo quod dictum est. v. g. aliquis nutrit quousque saluat. id est quantum plerumque in uita: quia semper oportet restituere per nutrimentum id quod continue soluitur. id quod diminuitur oportet nutriri: non autem semper aial augetur sed quantum cibus peruersus in carnem potest extendi in maiorem quantitatem. Deinde cum dicitur.

Et nutrimentum augmentationi id id est qui dem: et aut aliud. Secundo id enim quod est id quod aduenit potentia quanta caro augmentatum carnis est: secundum id autem quod solum potentia caro: nutrimentum.

Ostendit ostiam inter ipsum augmentum et nutrimentum. et dicit quod nutrimentum est id ipsum augmentum: esse autem eorum eis aliud. quod dicat sunt idem subiecto sed differunt ratione inquantum enim id quod aduenit est in potentia ad utrumque. id est ad hoc quod sit quanta caro secundum hoc est augmentum carnis. in quantum uero est in potentia ad hoc solum sit caro: secundum hoc est nutrimentum aut cibus ut supra expositum est. Deinde cum dicitur.

Hec autem species sine materia: ut imaterialis potentia aliqua in materia est. Similiter autem et aliud quodcunque organum. Si autem adueniat aliqua materia ens potentia imaterialis habens et quantum potentia: be erunt immateriales maiores.

I. c. 41.

Si autem amplius facere non potest: sed ut aqua uino semper amplius mixta in fine actus facit: et aquam: tunc diminutionem faciet quantum. Species autem manet.

Ostendit quod fiat diminutio. Ad eundem autem horum que hic dicuntur psychodid est quod spiritus spiritus aliter se habet in rebus uiuentibus que proprie nutriunt et augent. et in rebus carentibus uita que neque nutriunt neque augent. corpora enim uiuentia mouent seipsa non solum secundum motum localem: sed etiam secundum motum alterationis. puta cum anima naturaliter sanat et non secundum motum augmentationis aut generationis: preteritum secundum nutrimentum est generatio quedam: ut dictum est: inquantum. scilicet si non generetur caro secundum se agitur in carni preexistente. et autem mouetur seipsam (ut probatur est in 8º phy.) diuidit in duo. quorum unum est mouetur aliud uero motum. unum oportet quod in rei uitate sit aliquid motum: quod peruenit in nam spiritus: et aliquid mouetur. scilicet ipsa uirtus spiritus conuertens et inde est quod uirtus spiritus in rebus uiuentibus non determinat sibi aliquam materiam signatam: cum una pars effluat et alia adueniat: ut dictum est: non potest tamen uirtus spiritus esse absque materia: sed hac uel in illa determinate (ut probatur in 7º metaph.) in rebus tamen inanimatis nihil tale inuenit nisi forte in quantum est in eis aliquid similitudo augmenti et nutrimenti. prout

ta in igne et uino per efficaciam virtutis actiue in eis speciei carnis uel cuiuscunque huiusmodi: in quacunque. Sic igitur spiritus tamen non determinat sibi aliquam materiam signatam: sed nunc saluat in hac materia in illa: et est sicut spiritus immaterialis potentia quantum ad hoc quod non determinat sibi materiam signatam. Est tamen in materia semper aliquid et eadem ratio est de quocunque alio organo. puta de ossibus aut nervo aut quocunque huiusmodi. si ergo aduenit aliquid materia que sit in potentia non solum ad hanc speciem: que quodammodo est immaterialis sed etiam est in potentia ad maiorem quantitatem hec et erunt maiores et males. id est ipse spiritus spiritus que sunt in carne et ossibus et huiusmodi extendent in maiorem quantitatem: hoc non semper potest fieri: quod uirtus spiritus debilitatur cum sit in materia spiritus subiecta per continuam actionem et passionem et per adfectionem materia extranee que non ita recipit uirtutem spiritus sicut prius erat. Quia ergo non hoc amplius spiritus spiritus facere potest: ut. scilicet tunc peruenit de nutrimento quod sit in potentia non solum ad speciem: sed ad maiorem quantitatem: nec etiam ad equalitatem tunc sit diminutio quantitatis: tamen conseruat species in quantitate minori et finaliter etiam species cessat: sicut si aqua magis et magis uino miscetur fiet uinum aquatum et finaliter corrumpetur uinum et fiet totaliter aqua.

Lectio. XVI.

Quoniam autem oportet primum de materia et de uocatis elementis dicere: siue sint: siue non: et utrum sempiternale unumquodque: aut generatur qualiter: et si generatur utrum ex inuicem generetur omnia eodem modo: aut si aliquid primum eorum unum est. Necessesse est utique prius dicere de quibus indeterminate dicitur nunc.

Ostendit philosophus determinauit de generatione et corruptione in cor et de alijs sequentibus. scilicet de augmentatione et alteratione. incipit determinare de quibusdam que ad hec reuertuntur. Et primo dat intentionem suam. 2º plegitur intentionem ibi. fere quidem. Circa primum duo facit. primo determinat intentionem suam. 2º ostendit necessitatem sue intentionis ibi. Desinit qui elementa. Circa hoc ergo primo quod oportet dicere de materia circa quam est transmutatio elementorum. et de ipsius elementis secundum dicitur que sunt in eis. utrum. scilicet sint aut non: et utrum unum eorum sit sempiternum et intrasmutabile: sicut supra dicitur Empedocle. aut generantur: et si generantur qualiter generantur. utrum. scilicet generantur adinueniuntur: aut mouentur: aut est aliquid principium eorum ex quo generantur: et in quod resoluuntur sicut diuersi dixerunt: ut Democritus. atomos: Anaxagoras. infinita secundum speciem: quod in illa determinare debemus oportet prius determinare de quibusdam antecedentibus ad illa de quibus dicitur indeterminate nunc. quod quidem potest dupliciter intelligi. uno modo quod philosophus sui temporis inderet minate et insufficienter dixerunt de ipsis. alio modo quod de generatione indeterminate et confuse dictum est de ipsis. Deinde cum dicitur.

Omnes enim qui elementa generantes et que ex elementis segregatione utuntur: et aggregatio ne: et facere et pati. Est autem aggregatio mixtura. Quomodo autem misceri dicimus: non dum determinatum est manifeste. Sed nec alterari possibile nec segregari et aggregari: nullo faciente aut patiente. Etenim plura elementa faciunt: et in faciendo et patiando adinueniuntur: et bis quidem ex uno necesse est dicere factionem.

CCC

hoc recte dicitur Pyogenes: quoniam si non essent ex uno oia nec esset facere et pati adinuicem. V.g. calidum in frigidari: et hoc calefieri rursus non enim caliditas et frigiditas transmutantur adinuicem: sed manifestum: quoniam subiectum. Quapropter in quibus facere est et pati: necesse est unam horum subiectam esse naturam. Oia igitur talia esse dicere non uerum: sed in quibus quod adinuicem sunt est. Sed si de facere et pati et mixtura uideretur necesse est et de tactu. Non enim facere nec et pati potest proprie que non possibile adinuicem tangere: nec non tangere adinuicem qualiter contingit misceri primum. Quapropter de tribus his est determinandum quod tactus: quid mixtura: et quid factio. Principium autem accipiamus hoc. Necesse enim quibus est mixtura entium esse hoc adinuicem tangibile: et si aliquid facit: hoc autem patitur principaliter et hoc sibi: ideo primo dicendum est de tactu.

Ostendit necessitate determinandi dices quod oes philosophi tangentes elementa uel ex elementis generata uel ex aggregatione et segregatione elementorum generantur. Que enim ex elementis generantur ex aggregatione elementorum generantur: que uero corruptuntur ex segregatione elementorum corruptuntur: que et dicebantur agere et pati adinuicem. cum igitur aggregatio sit quedam mixtura: et segregatio de mixtura determinare. Quare enim fiat mixtio et quod sit non est adhuc manifeste determinatum. cum autem nec alteratio nec aggregatio uel segregatio possint fieri sine actione et passione: igitur oportet determinare de actione et passione. Illi enim qui ponunt plura principia dicunt esse generationem per actionem et passionem elementorum adinuicem. sicut et illi qui ex uno maiori principio dicunt aliquid fieri nec habere ponere agere et pati: recte dixit Pyogenes eum dixit. quod nisi ex uno maiori principio fierent oia: ipse esset aliquid adinuicem transmutari. aliter enim non posset calidum frigidari nec frigidum calefieri nisi subeet una maius. possibile est enim quod frigiditas sit caliditas uel e converso: sed oportet habere unum eorum ibi per quod possint adinuicem transmutari. quapropter que agunt et patiuntur adinuicem necesse est habere unam subiectam materiam que sit susceptiva horum. Non tamen oia agere et pati sunt talia. sicut materia una materia: sed solum illa que agunt et patiuntur adinuicem. sunt enim aliquid que agendo non patiuntur sicut se separet et corpa celestia: que. sicut corpa sunt patientia: utpote que mouentur non patiuntur ab his que mouentur ab eis. Alteri autem cum mixtio et facere et pati non possint fieri sine tactu: ea que adinuicem non se tangunt non possunt adinuicem agere et pati: determinando de ipsis oportet de tactu tractare. iterum ista autem tria sunt determinanda de tactu: quod tactus: quod potest. sequitur enim ad ista duo: sicut non e converso. Necesse enim est quod ista que miscantur adinuicem se tangant: sed non uerum. sicut si aliquid agit et patitur ab eo: necesse est et quod ista se tangant sed non uerum. Cum ergo primum sit a quo non uerum patitur: primum iterum tria dicenda de tactu. Deinde cum dicitur.

44 Tunc quid igitur aliorum nomum unumquodque dicitur multifariam: et hec quidem omnium: hec autem altera ab alteris et prioribus: sic habet et de tactu.

Profertur interitus: et circa hoc tria facit secundum quod de tribus determinat. Primo determinat de tactu. Secundo de facere et pati ibi de facere et pati. Tercio de mixtione ibi

Reliquum autem uideretur. Circa primum duo facit. primum ostendit hunc nomen tactus. 2. incipit agere de ipso ibi. Sed tamen principaliter. Dicitur igitur primum quod tactus: de multiplicitate: sicut fere unumquodque aliorum nomum. quedam enim dicunt equocce: que da analogice et transumptiue siue metaphorice: ita etiam tactus: de proprie et transumptiue. dicitur autem fere: quod siue non oia dicuntur multiplex. Deinde cum dicitur.

Sed tamen principaliter dictum existit in habentibus positionem. positio autem quibus et locis. Etenim in mathematicis sicut dandum est tactum et locum. siue est separatim unumquodque eorum: siue alio modo.

Prosequitur de tactu. et primum de tactu proprie sicut supra. 2. de tactu sicut supra transumptiue ibi. Est quoniam autem mouetur. Circa primum duo facit. primum inuestigat diffinitionem tactus. 2. inuestigat quod clauditur ibi. Determinato igitur. Circa primum ponit conditiones que requirunt ad tactum. Est autem tactus: ut infra ponitur in habentibus positionem quorum ultima sunt sicut motus: et motus actus et passus adinuicem. Primum ergo manifestum supponit quod clauditur primum conditionem. dices quod tactus proprie et principaliter dicitur est in habentibus positionem. positio autem non est nisi in habentibus locum: ideo cum mathematica habeant positionem siue sint separata secundum rem siue secundum rationem tamen habent locum. Nam (sicut dicitur Comentariorum super locum istum.) igitur mathematica abstrahantur ab alijs accidentibus. Locum autem in maiori parte est tamen ea imaginari sine loco: cum corpus naturale non sit in loco nisi secundum suas dimensiones: et non per alia accidentia. locus ergo inseparabilis est a mathematicis corporibus: ipsis tamen non contingit locus et tactus: nisi per quandam similitudinem ad naturalia. nulla enim uere sunt in loco nisi naturalia secundum esse accepta in quibus sunt mathematica secundum esse suum: ideo et in ipsis habent locum et tactum nec accipiuntur hic secundum abstractionem essentiam: quod talis consideratio non est naturalis sed mathematica. et ideo locus et tactus: pruenit eis per quod talia per posterius. Secundo ibi.

Si igitur est ut determinatum est prius tangere ultima habere simul: hec utique si tangunt adinuicem quecumque determinatas magnitudines et positionem habentia simul habent ultima.

Ponit 2. conditionem. d. quod si ita est (ut dictum est in 5. physice.) quod tangere est habere ultima sicut illa se tangunt que habent determinatas magnitudines et positionem et quorum ultima sunt sicut. et ita est 2. conditio. habere ultima sicut. Tercio ibi.

Quoniam autem positio quidem a quibus et locis existit. Locis autem differentia sursum et deorsum prima: et talia oppositorum omnia ad se inuicem tangere grauedine utique habent aut leuitate: aut ambo: aut alterum. Talia autem passibilia et actiua. Quapropter manifestum est: quoniam hec tangere nata sunt adinuicem. quorum diuisis magnitudinibus sicut ultima sunt existantibus motibus et mobilibus adinuicem.

Inuestigat tertiam conditionem. s. quod tactus est in mouentibus et motis. d. quod potest in habentibus locum: et quod primum dicitur loci sunt sursum et deorsum (ut dicitur in 2. de celo.) necesse est ut que se tangunt sint sursum aut deorsum. Id quod se tangunt sunt graua aut leuia aut ambo: sicut elementa media que sunt graua et leuia secundum diuersos respectus: ut dicitur in 4. de celo. aut alterum eorum sicut extrema: quorum alterum est simpliciter graue et alterum simpliciter leue. Oia autem talia duo tangunt se agunt et patiuntur adinuicem. Quapropter concludit

claudit manifestum esse quod illa proprie se tangunt quorum diuerse sunt magnitudines. et sicut habent ultima que mouentur et mouentur adinuicem per se inter illos ultimos. Quarto ibi.

45 Tunc autem mouetur non sicut mouetur quod mouetur. Sed hoc quidem necesse est motus: et ipsum mouere. hoc autem immobile ens. Manifestum quoniam in faciente dicemus sicut. Etenim mouetur facere aliquid inquit et facies mouetur. Sed tamen differunt et oportet de terminare. Non enim possibile et mouetur omne agere et facere: si facere opponitur pati. Hoc autem in oibus in quibus est motus: passio autem est secundum quod alteratur solum. ubi gra. calidum et album. Sed mouere amplius quod agere est. Illud igitur manifestum est quoniam est quidem ut motus in mobilibus tangunt: est autem ut sicut: est autem ut non sicut: sed determinato tangere uult quidem: quod est positionem habentium. Et hoc quidem motus. hoc mobilis. Adinuicem autem motus et mobilis. in quibus existit agere et pati

Inuestigat quartam conditionem que est quod tactus est in actibus et passibus: et dicitur quod non oes mouetur mouetur: sed quoddam est mouetur motus: quoddam autem mouetur immobile et hoc dupliciter. aliquid enim simpliciter nullo modo mouetur sicut mouetur secundum aliquid autem mouetur non mouetur a motu: sicut mouetur ab aliquo secundum quoddam estimationem agens et inuenit in istis duobus modis: quod dicitur quod actus mouetur est quod dicitur facere et e converso quod actus facies est quod dicitur mouere: quod tamen falsum est. differunt enim mouetur et facies quorum diuersa: oportet nos determinare. si enim nos dicimus quod facies opponitur secundum suam speciem patienti: tunc cum tria nata sunt fieri circa idem: oportet quod facies patienti cum tangat ipsum. hec autem sunt quibus motus est passio. igitur mouedo patienti secundum alterationem aliquam. alteratio autem sola est secundum passiones. igitur passibiles qualitates: ut secundum calidum uel frigidum. cum ergo calidum dicitur frigidum et album nigrum: sic in alijs duo possunt concludi. s. quod agens et patientes habent trias qualitates. Secundo est quod cum non oes mouetur sicut tale non oes mouetur est. agens in plus ergo erit mouere quod agere. Ex his ergo que dicta sunt concludit correlari quod dicitur quod motus in mobili tangit ipsa mobilia. est autem ut sicut. est autem ut non. sic tangit per ultimam virtutis egrediens ab eo eorum: sed non tangit per ultimam sue quantitatatis terminum: si sunt mobilia simpliciter ut sub separe non habent ultimam. si uero sint ab his que mouentur mobilia: sicut astra non mouentur a terra quas mouentur: tunc non habent ultima simul cum ultimis illorum que mouentur. Ad euidentiam illorum que hic dicuntur consideranda est quod agens sine facies potest sumi dupliciter. uno modo communiter. puta. s. ubi alicuius preedit quocumque modo in id quod subicitur sibi: et hoc modo superius est ad mouens. Alio modo potest sumi naturaliter siue physice. et hoc modo in minus est quod mouetur et opponitur secundum suam speciem patientem. Deinde cum dicitur.

Est quidem igitur ut in multum tactum quod tangit tangens. Etenim mouetur mota oia fere: quod in prospectu nostro quibus necesse est et ut tactum tangere quod tangit.

Concludit inuestigata diffinitionem tactus dices quod determinat uel diffinit ipsum tangere uult quod est in habentibus positionem mouentibus et motis a se inuicem actibus et passibus: et ex hoc concludit ulterius quoddam correlari quod frequenter et fortius dicitur esse tactum esse agens naturale quod tangendo tangitur: quod fere oia que sunt in conspectu nostro circa locum actus et passus mouetur mota in quibus necessario uidetur

esse tactus. Deinde cum dicitur.

Est autem ut aliqui inquit mouetur tangere solum id quod mouetur. Ad tangit autem non tangere quod tangit: Sed que mouetur mota quod homogenea: necesse uidetur esse quod tangit tangere. Quapropter si quid mouetur immobile ens: illud quidem tangit quod mouetur: illud autem non. Inquit enim aliqui tristate tangere nos: sed nos non eum.

Determinat de tactu ipso proprie dicto dices: quod sicut inquit mus. igitur dicimus quoddam esse mouetur quod solum tangit id quod mouetur. sed id quod tangit. s. ipsum motum non tangit tangens. igitur mouetur: et in talibus est tactus improprie sumptus: et ista sunt que non sunt unius generis physici. Sed illa que sunt homogenea. igitur unius generis naturalis mota mouetur. et in talibus necesse est quod tactus tangat tangens: si est aliquid quod mouetur immobile tangit id quod mouetur sed non tangit ab eo et est simile sicut inquit mus. igitur dicimus aliqui quod tristate tergit nos. ut puta non tergitur contristatus quando aliquid quis dicit uerbum iniuriosum. ubi contristamur sed nos non tergitur contristantem.

De tactu quidem igitur in naturalibus determinatum sit hoc modo.

Epilogat dices quod de tactu in naturalibus dictum est hoc modo. Lectio. XVII.

Facere et pati dicendum deiceps. Suscepimus enim a poribus subcontrarios simonnes adinuicem. multi quidem enim dicuntur percordi quod sicut quidem a sibi oes ipsi sibi le est per non magis actiuum quam passiuum esse alterum ab altero. Oia enim sicut existunt hec sibi. Diffinita autem et differentia et facere et pati adinuicem sunt inata. Etenim quoniam minor ignis a maiori corrumpitur: per prietatem hoc inquit pati. Contrarium enim esse multum paucum.

Postquam philosophus determinauit de tactu quod est unum de tribus necessarijs ad principale propositum. hic incipit determinare de facere et pati: et est reatus ordo: igitur sicut tactus preedit actionem et passionem: quod agere et pati necesse est quod adinuicem se tangant: ita agere et pati preedit mixtionem: quod ad mixtionem necesse est quod aliquid agat et aliquid patiat ut infra dicitur: igitur ante mixtionem determinat de agere et pati. Circa hoc duo facit. primum determinat de agere et pati. secundo de modis agendi et patiendi ibi. Quod autem pertingat. Circa primum tria facit. Primum ostendit quod et qualia sunt actiua et passiuia. Secundo determinat de modis eorum ibi. Eodem modo suscipiendum est. Tercio ostendit ad quas causas ipsa actiua et passiuia reducantur ibi. Est enim factio causa unum principium. Circa primum tria facit. Primum ponit opiniones aliorum de ipso facere et pati. Secundo manifestat ostendendum causas prietatis ipsius ibi. Uident autem hoc modo. Tercio ponit opinionem suam ibi. Sed quoniam nec quodcumque innatum est. Circa primum ponit unam opinionem dicens quod postquam determinatum est de tactu dicendum est de facere et pati. Primum in uideretur est quod de ipso dixerit philosophus: Uident enim eorum opiniones de facere et pati esse per contraria. nam multi percordauerunt in hoc quod ea que agunt et patiuntur adinuicem necesse est penitus esse diffinita. Cuius rationem assignabatur dices quod in se ipsa una non habet magis rationem agens quam alio nec e converso. ubi non habet magis rationem patientis quam alio. oia enim hec. s. agere et pati sicut in eodem modo sunt sicut sunt sicut sunt.

46

Cur agere pati prece dat mixtionem.

sed illa que sunt diffilia z differūt in formis z q̄litate
nata sunt agē z pati adinuicē. C Sigo aut obijceret
eos. d. q̄ filia z agūt z patiunt adinuicē: sicut mult² siue
magn² ignis corrūpit pū ignē q̄ sunt filii z vni² nāe.
C Rūdet q̄ hoc nō est pp similitudinē quā hnt: sed est
pp dīetate in quātitate ipsoz. magnum enim cōtrariū
aut paruo. C Secūdo cum dicit.

c.c. 47. C Democritus aut ultra alios dixit solus sin
gulariter. Inquit enim idē z simile ēē faciens
z paties: q̄ altera z differētia nō ptingit pa
ti abinuicē. Sed si altera entia faciūt aliquid
adinuicē: nō fm q̄ altera: sed fm q̄ idem ali
quid existit. Sic hoc accidere eis. Que dicitū
tur igitur hec sunt.

C Ponit aliā opinionē que pme videt ēē dīa: z est opi
nio Demo. qui in hac opinione fuit singularis z solus.
Dixit enī q̄ agēs z paties est oīno idē z sile: q̄ que sūt
diuersa z diffilia: nec agūt nec patiunt adinuicē. sed si
pīgat q̄ aliq̄ diuersa z diffilia agūt z patiunt adinuicē
hoc nō est in quātitate diuersa: sed in quātitate aliquo modo
sunt idē z similia. hec ergo sunt que accepimus ab anti
quis de ipso facere z pati. C Deinde cum dicit.

c.c. 48. C Aident aut hoc mō dicētes subcontrarios
dicere sermones. Causa aut cōtradictiōis est
qm̄ oppositū totū aliqd inspicere ptes ali
quā dicunt ambo. Sile enim z omniaria z
oīno in differēs rōnabile est nō pati a simili.
Nihil qdē enim magis actiuū erit alterū q̄
alterū. Sed si simile a sili pati aliqd possibi
le: z ipsum a seipso. Quāuis his enibz ita:
nihil utiqz erit neqz incorruptibile: neqz im
mobile. Sed si simile fm q̄ simile actiuum.
Ipsum enim seipsum mouebit omne.

c.c. 49. C Et omniaria alterū: z nullatenus idē simi
liter. Neqz enim patiet albedo a linea: aut
linea ab albedine pter q̄ fm accidēs: pu
ta si accadat albā siue nigrā lineā ēē. Non ex
terius enim ipsa seipsa a natura faciunt que
cūqz neqz cōtraria: neqz ex cōtrarijs sunt.

C Manifestat pmas opiniones ostēdēdo cām dīetatis
in ipsis. d. q̄ antiq̄ phi vident dicē subcōtrarios sermo
nes: qui id dicunt subcōtrarij: q̄ quodāmodū sunt veri:
z quodāmodū falsi. vñ aliq̄liter cōpatiunt se adinuicē: si
ent dīe. ppōnes. cā aut diuersitatis z dīetatis istarū
opinionū est: q̄ cū oporteat p̄sydere nām actiuoz z
passiuoz ex utraqz pte. itā ex pte terminoz q̄ ex par
te subiecti siue tā ex pte māt q̄ ex pte forme: qd idem
est: p̄syderauerūt tū vñ pte. z id in pte uerū dixerūt
z in pte fallū. pmi enim qui dixerūt actiua z passiuā
oīno diffilia p̄syderauerūt ea tū ex pte terminoz siue
formarū: z in hoc bñ dixerūt: q̄ nō est pueniēs q̄ oīno
sile i mā z in forma patiāt ab oīno sibi sili in mā z i for
ma. qm̄ sicut antiq̄ dicebāt nullū corp² est dign² age
re in alterū q̄ alterū. Alia ēē rōne iducebant ad h̄ po
nēdum: q̄ si sile agit in sile: z ubi maior similitudo magis
ibi est rō actionis z passionis. Sed cū nihil sit siliū al
teri q̄ idē sibi p̄sile a seipso patiet z seipm corrūper.
nihil ergo incorruptibile nihil immobile erit. Qui dō di
xerūt actiua z passiuā ēē filia: p̄syderauerūt ea solū fm
mām: z quātum ad hoc bene dixerūt: q̄ id qd est om

nino alterū: z nullatenus idem nō ager in alterum nec
patiet ab eo. impossibile est enim q̄ ea que non cōmu
nicāt in materia agāt z patiāt mutuo: z ponit exēplū
de linea z albedine que cum nō coicant in materia im
passibilia sunt adinuicē: nisi forte per accidēs adinuicē
cem patiāt: sicut quādo linea sit alba uel nigra: z q̄ ta
lia non sint adinuicē actiua z passiuā patet ex hoc q̄ il
la que nō sunt p̄traria nec ex p̄trarijs nō faciūt seipsa
adinuicē exterius a natura. i. nō trāsmutāt se adinuicē
uel corrūpūt. Cum enim illud qd corrūpit uel gene
rat induat aliāz formā dicit fieri exterius a natura. i. a
forma quam prius habebat que dicit natura (ut dicit
in 1° p̄physi²). C Deinde cum dicit.

c.c. 50. C Sed qm̄ nō qdēqz innatū est pati z face
re: sed quecūqz aut p̄traria sunt: aut p̄trarie
tātē hnt. Necessē est paties z facies gñe qui
dē simile ēē z idē: specie aut dissimile z p̄tra
riū. Innatū est enim corpus a corpe: sapor
a sapore: color aut a colore pati. Vniuersa
liter aut homogeneos ab homogeneo.

C Ponit opinionē ppriam. z circa hoc duo facit. q̄ p̄
mo ponit eam. secūdo redit iterū super opiniones anti
quoz ostēdēdo q̄ in parte bñ dixerūt z in parte erra
uerūt: z causas erroris ipsoz ibi. Et fm rōnem nō ea
dem dicētes. C Dicit ergo. q̄ q̄ non quecūqz apta
nata sunt agere z pati adinuicē: sed solum illa que sūt
cōtraria uel habēt cōtrarietātē necesse est q̄ agēs z pa
tiens in genere sint idem z similia diuersa specie z p̄tra
ria: z non sumit hīc genus logice: q̄ hoc mō alia cor
pora essent eiusdē generis: sed sumit genus naturaliter
z hoc modo oīa que cōmunicāt in materia sunt eius
dē generis. C Autē actiua z passiuā sunt talia ou
pliciter probat. p̄mo per inductionē dicēs q̄ agens z
patiens esse eiusdē generis z diuersa specie patet indu
cendo in singulis. corpus enim natū est pati a corpore:
qd est eiusdē generis in substantia: si tamē cōmunicent.
qd dico p̄pter corpora celestia que nō habēt eādē
materiā cum inferioribus. Sapor autem natus est pa
ti a sapore: z color a colore que sunt eiusdē generis in
qualitate. z vniuersaliter res eiusdē generis ab homo
geneos. i. a rebus naturalibus eiusdē generis. C Se
cundo ibi.

C huius aut causa qm̄ p̄traria in eodē gene
re oīa. faciūt aut z patiunt p̄traria abinuicē.
Quapropter necesse est q̄liter quidē esse ea
dē facies z paties: q̄liter aut altera z dissimi
lia abinuicē. Qm̄ aut facies z paties genere
quidē eadē z similia sunt: specie aut dissimi
lia. Talia aut p̄traria. A manifestum qm̄ acti
ua z passiuā sibiinuicē sunt z cōtraria z me
dia. Eteniz vniuersaliter gñatio z corruptio
in his z ex his. Et ideo rōnabile iā ignez ca
lescere: z frigidū infrigidare. Cōtraria eniz
hec sunt: ideo z actiua z passiuā. Et vniuer
saliter facies assimilare sibiipsi paties. facies
enim z paties p̄traria sunt z generatio in cō
trariū. Quapropter necesse est in facies pa
tiens trāsmutari. Sic enim generatio in cō
trarium erit.

Cōdit

Cōdit idē sili. sic. quecūqz agūt z patiunt adinuicē
sunt: dīa aut sunt in eodē gñe: ut pbat in. 10. meta. g
actiua z passiuā sūt in eodē gñe. C Et id necesse est ipa
esse q̄lit. i. quodāmodū esse filia. q̄ eadē z filia gñe z q̄lit
i. quodāmodū altera z diffilia sp̄ent dixerūt antiq̄. Hāc
aut rōnez p̄uertit de p̄cone facies alterā p̄missaz h̄
mō. hanc rōnē illa que sūt filia in gñe z diuersa specie
sūt dīa s̄ actiua z passiuā sūt talia. g sunt dīa. z ēē ip
soz media que ad extrema cōparata quodāmodū p̄tra
riant. si g fm istā viā poterit esse gñatio z corruptio q̄
sunt solū p̄ dīa. sic etiā ignis poterit calefacē: z frigi
duz infrigidare: z vltimē facies poterit sibi assimilare pa
tiens: cū hēat vñ cōe sibi susceptiū dīoz. faciens
enī z patiens sunt dīa: z facies poterit trāsmutari in
patiens z econuerso. sic enī sit gñatio z corruptio. i. de
dīo in dīum. C Deinde cum dicit.

c.c. 51. C Scdm rōnez aut nō eadē sunt dicētes: am
bos tñ est tāgere nām. Dicim² enī pati quā
doqz sibi quidē. A. g. sanari boiem: z cale
fieri z infrigidari: z alia eodē mō. A q̄z autē
calefieri frigidū: sanari aut laborās. Ambo
aut sunt uera. Eodē mō z de faciente: q̄qz
aut calefacē boiez in quibus: q̄qz aut cali
duz. Est quidē enī ut mā qd pati: est aut ut
p̄trariū. Ad id qdē igit respiciētes idē oport
ere hīc existimauerunt facere z pati. Ad
alterum autem contrarium.

C Redi ad p̄dictas antiquoz opiones ostēdēdo cām
dīetatis ipsoz: qd quidē sup̄ h̄z idē fecerūt: non sic tñ
ap̄te manifestant. C Dicit ḡ q̄ antiq̄ phi sibiinuicē
dicere vident nō eadē dicētes: q̄ nō hūerunt eādēz
rōnez. i. p̄syderationē. utraqz tñ ps tetigit nām actiuo
rūz z passiuoz. uel fm aliā irām ambo tetigerūt uerz.
C Dicim² enī aliq̄ pati sibi: sic qm̄ dicim² boiez sa
nari uel calefieri uel infrigidari. z idē Demo. solū respi
ciēs ad sibi dixit actiua z passiuā ēē filia: z in h̄ bene
dixit. dicim² enī aliq̄ z dīoz pati sic calidū frigidū
z frigidū calefieri. z idē etiā aliq̄ solū terminos inuenies
dixerunt ipsa actiua z passiuā esse oīo dissimilia.

Lectio. XVI.

c.c. 52. C Eodē mō suscipiendū est de facere
z pati quo z demoueri z de moue
re. Dupl² enī dī: z mouens. In quo
enī est p̄cipiūz mor² videt hoc mo
uere. p̄cipiū enī p̄ma cāruz. Et rursus uli
mus ad id qd mouet ad gñationē. Sili aut
z de faciente. Etenī medicū sanare dicim²
z vñū. Prīmū igit mouēs nihil p̄hibet in
motu quidē immobile ēē: in quibusdā aut est
z necessariū. Vltimū aut semper mouere
motū. In actione aut primū quidē impas
sibile: vltimū autem z ipsum patiens.

Cōdit p̄mo determinat nām actiuoz z pas
siuoz ostēdēdo que z q̄litā sūt. hic in
quit de modis eoz. z p̄ oīstīgnit agētia abinuicē. 2°
assignat cām diuersitatis ipsoz ibi. Quecūqz autēz
nō hnt. C Dicit ḡ p̄ q̄ suscipiendū est q̄ facē z pati di
cunt multip̄ sic mouē z moueri. utraqz enī dī dupl
citer: sic mouēs: qm̄ in utroqz est p̄m z vltimū. id enīz
est p̄m mouēs in quo est p̄mū p̄m mor²: qd uerissī

memouē videt. p̄m enī mouēdi est p̄ cā cārum vir
tutēz hīs mouēdi a seipso nō ab alio. vltimū aut mo
uens est id qd mouet per aliud: z post qd nō est aliū
mouēs: s̄ post ipm est solū id qd mouet ad gñationē.
sili aut duplex est facies. qd dāz p̄m: sic medicus q̄ est
p̄ cā sanitatis: z qd dā vltimū: sic vñū uel potio que
etiā est cā mouēs ad sanitatē. Inter hec autē duo mo
uentia hec est dīa: q̄ p̄m mouēs pōt esse immobile sic
medicus q̄ nō mouet ab aliquo dūz sanat nisi forte p
accūs. In q̄buldā tñ necesse est p̄m mouēs esse oīno im
mobile: sic in his que sūt oīno separata a mā. z h̄ dupl²
q̄ uel est oīno immobile: si nullā hēat mām penit²: aut
est immobile ab eo qd mouet ab ipso: z h̄ qm̄ nō habet
eiusdē rōnis māt cū eo qd mouet. vltimū autē mouēs:
post qd nō est aliud nisi id qd mouet tñ: necesse est
semper mouē motūz ab eo p̄ore. Et similiter est i actio
ne: q̄ quodā est agens p̄mūz: qd est ipassibile: z qd
dam agens qd patitur. C Deinde cum dicit.

C Quecūqz aut nō hnt eandē mām faciunt
ipassibilia entia. A. g. medicatiua. Ipsa enī
facies sanitatē nihil pati a sanato: cibus at
faciens ipse pati etiā. Aut enī infrigidatur
aut calefit: aut aliud quid pati sili facies. est
aut medicatiua quidē ut p̄cipiū: vltimūz
autem cibus est z tangens.

C Quecūqz quidē igit nō in mā hnt formas
hec quidē ipassibilia sūt actiuoz. Quecūqz
aut in mā passiuā. A p̄traria quidē enī dici
mus oēs sili eandē: ut ita dicā ēē oppositoz
cuiuslibet: z ut genus ens: potēs aut calidū ef
se: p̄te calefaciēte: z app̄ximāte necesse
est calefieri. 3° quēadmodū dictūz est hec
quidē ipassibilia actiuoz. hec aut passibi
lia: z quēadmodū in motione: eodē mō ha
bet z in actiōe. Illic enī p̄mūz mouēs imo
bile: z in factiuis p̄mūz facies ipassibile.

C Assignat cām diuersitatis ipsoz. d. q̄ cā q̄re quodā
agens est qd agendo pati. qd dāz aut non: est ista: q̄
quedā nō hnt eandē mām: z talia agentia faciunt uel
agunt entia passibilia. i. ipsis nō patientib² ab his in
que agūt. A. g. medicina faciens sanitatē nihil patitur
a sanato: q̄ nō coicat cū eo in mā. quedā aut hnt ean
dē mām: sicut cibus uel potio: id qd sanat. z ideo ci
bus agendo pati: q̄ aut calefit aut infrigidat. Inter
hec autē duo agētia. i. medicinā z cibum. medicina est
p̄cipiū in quo p̄ est actio. Cibus autē est agens vlti
mus qd agit per tactū. Quecūqz igit agētia non ha
bent eandē formā in mā que sit eiusdē gñationis cum
passibilibz: hec cū sint de nūo agentia siue actiuoz
sūt ipassibilia. Quecūqz aut hnt formā in mā eiusdēz
rōnis agēdo patiunt. Subiūgit ad hōz declarationē
que dicat mā vna aliquoz. z dīc q̄ dī esse vna mā cui
libet que est susceptiua dīoz que h̄ sit vna subiecto.
differūt tñ fm esse z pp hoc dīcitur: ut ita dicaz. Et ipsa
mā dī ut genus: nō qdē predicabile: s̄ dī genus p̄z q̄
genus dī sibi p̄m qd substantia duob² dīis aut p̄sibus.
dīoz aut vñū est in actiōe. alterū est in passiuo: z id
vna mā est actiui z passiuui. Et qd per naturam pōt ēē
calidū necio calefit qm̄ app̄pinquat calidū calefaciēs
ipm. hoc qd dīctū est cā quare quedā agētia sūt pas
sibilia z quedā ipassibilia. C Et sic dīctū est in mo

c.c. 54

tionē ita dicta est in actione: q̄ sicut in mouētibz p̄i
mum mouens est immobile. in effectiuis p̄mū efficiēs
est impossibile. **Deinde cum dicit.**

T.c.55. **Est enī factio cā ut vñ p̄ncipiū motus.** **Quis**
autē ḡra non actiū. **Ita** sanitas non fa
ctiū est: nisi s̄z metaphorā. **Etenī** hoc qui
des faciēte q̄n existit ḡnatur aliq̄d patiēs.
Habitū autē p̄ntibus nō adhuc ḡnatur ali
quid: s̄z est iā. spēs autē z finis habet quidā.

Quidē ad quā cām reducat agēs z ad quā patiēs.
dicēs q̄ agens est vñ p̄mū p̄m motus z est diuer.
sum a cā formali z finali: z nō dē finalis nisi s̄m meta
phorā. **Et** q̄ nō sit formalis nec finalis. sic p̄bat:
q̄ q̄n faciēs est s̄m actiū faciēs: tunc aliq̄d ḡnatur in
patiēte. **Sz** talibz habitibus siue formis: sicut est sa
nitas que est finis operationis medicine p̄ntibus non
ḡnatur aliq̄d nec sit sed iā est. spēs enī z fines sunt ha
bitus quidā quiescentes. nā habito sine quiescit motor.
Secundo cum dicit.

Materialia autē s̄m q̄ mā passiū. **Ignis** qui
dē igit in mā hēt calidū. **Si** autē aliq̄d sepa
ratū calidū erit: hoc nūc pateret. hoc q̄dē
igit forsitan ipse separatū esse. **Si** autē sunt
quedā talia in illis utiqz erit uerū q̄d dicit.

Quidē ad quā cām reducat patiēs. d. q̄ reducit ad
mām: q̄ mā s̄m q̄ mā passiua est. z iō que patiunt. pa
tiuntur per mām: que autē sūt actiua z passiua hñt spe
cies in mā: sic ignis hēt sic calidū in mā. si autē esset ali
quod calidū separatū a mā hoc nūc pateret: sed forsitan
impossibile est esse aliq̄d tale separatū: quidā dixerunt.
si autē aliqua sint talia que sint a mā separata: in illis ue
rum est q̄d dicit. q̄ nūc patiunt: s̄z de hoc in p̄ p̄bia
locus erit determinare. ex hoc manifeste p̄z q̄ ois po
tentia passiua z omnis passio est per materiam z om
nis actio est per formam.

**Quid quidē igit facē z pati: z in quibz exi
sit: z q̄re z quō determinatū sit hoc modo.**

Ultimo epilogo z est planū in lra. Lectio. XVIII.
**Uomodo autēz contingat hoc ac
cidere rursus dicamus.**

T.c.56

His quidēz videt pati vñ q̄d q̄z
per quosdā poros ingrediēte faciē
te ultimo z p̄ncipali. **Et** hoc mō vidē z au
dire nos inquit: z s̄m alios sensus sentire
oēs. **Ampli** videri p̄ aerē z aquā: z p̄ trans
parētia q̄z poros hñt indiuisibiles: nisi pro
pter paruitates: spissos autē z s̄m ordinem z
magis habent transparentia magis.

Postq̄ p̄ba determinauit de nā actiūorū z
passiūorū: z de modis eoz: z ostēdit ad
q̄s cās reducant. h̄ determinat de modis agēz z pa
tiēz quōd. s̄z p̄ngat agē uel pati. z p̄ s̄m opionē alio
rūz. 2° s̄m opionē p̄pūa ibi. **Quo** autē mō existit. **Cir
ca** p̄mūz duo facit. p̄o ponit opiones alioz. 2° re
probat eas ibi. **U** autem parū disgregiētes. **Cir
ca** p̄mū duo facit. p̄o ponit opiones alioz. 2° comparat
eas adinuicē ibi. **Leucippus** autem existimat. **Cir
ca** p̄mū duo facit. p̄o ponit opiones alioz in generali.
Secūdo in spāli ibi. **h** igit in q̄busdāz. **D** dicit q̄
p̄mo q̄ dīcēdūz est rursus quo p̄ngat agē z pati. **D**

cit autē rursus: q̄ iam dixit quēdāz modū actiōis z pas
sionis in ḡre: nūc dēscēdit ad spāles modos sumptos
ex pte actiūorū z passiūorū. s̄z q̄lter ueniat agens ad pa
tiēns ut ip̄mar ei suā formā per quā intrēdit ip̄m pa
tiēns trāsmutare. **Circa** hoc autē fuerūt diuerse opio
nes. **Quibusdā** enī visus fuit q̄ vñ quodqz q̄d pati
tur: patit per quosdā poros q̄ sit in ip̄o patiēte: per q̄s
ip̄m agēs: q̄d est p̄ximū patiēti: igit in patiēs p̄ il
los poros z vñdīqz p̄ngit ip̄m z vñdīqz patit patiēs
z nō in vno loco tñ. **Et** per hāc modū dicit q̄ vi
demus z sentim⁹ s̄m alios sensus oēs. q̄ enī s̄z eos vi
sus z auditus effundunt sup visibile per media. **Ideo**
dixerūt q̄ p̄ poros illoz corpōz que sunt media sen
sus videm⁹ z audimus. dicit etiā q̄ iō plus videm⁹
p̄ aerē z aquā z per alia corpa dyaphana: sic est vitru:
z cristallū: q̄ illa corpa hñt plures poros alijs: q̄ po
ri sūt inuisibiles p̄ paruitatē: s̄z magis spisse positi z
meli⁹ ordinati: q̄ directi: z iō videt melius per trāspa
rens visus. si regit rectā lineā per quā videat: z q̄ ma
gis trāsparens h̄t poros spissiores z directius ordina
tos. iō quāto fuerit magis transparens tāto per ipsuz
melius videmus. **Deinde cum dicit.**

Hi igit in quibusdā determinauerūt: ita
quēadmodū z empedocles: nō solū in faciē
tibus z patiētibz: s̄z z misceri inquit ea
quoz porī adinuicē sunt cōmensurabiles.

Ponit opiones eoz in spāli. z diuidit in tres p̄tes s̄m
tres opiones. z p̄o ponit opiones. **Empe. d.** q̄ q̄dam
magis ad s̄m dēscēdētes dicit: s̄z s̄m poros nō solū
in actiuis z passiuis: s̄z etiā illa dicit adinuicē bene ad
misceri quoz porī sunt cōmensurabiles ut vñum in
aliud ingredi possit: ita q̄ plurimū vñus sit in plimo
alterius z e conuerso. **Deinde cum dicit.**

Cōpendiose autē maxime z de oibus vno
sermone deteriauerunt leucippus z demo
critus p̄ncipiū facientes s̄m naturam.

Ponit opiones leucippi z demo. d. q̄ breuiter z cōpen
diose dicam⁹ vno etiā s̄m s̄mone dixerūt leucippus z
democrit⁹. **Ambo** enī posuerūt p̄mū: q̄d est s̄m nāz.
per ip̄m enī sic infra dē: reddebāt cām ḡnaturā z cor
ruptionē: z ad sensū apparētia p̄ficerēt. z iō dē s̄z nāz
magis q̄z positi alioz qui de naturis rez per sua p̄n
causas assignare non p̄nt. **Deinde cū dicit.**

Qd est: quidā enī antiquoz opinati sunt ex
necessitate eē vñū oē z immobile. **Vacuum**
quidem enīz nō ens: moueri autē non posse
nō ente uacuo separato. **Neqz** rursus mul
ta esse non ente segregante.

Hoc enī nūc differt: ut si quis existimet nō
p̄tinuū esse oēs: sed tāgere diuisū z fore mul
ta z non vñū esse z uacūū. **Si** enī ubiqz
diuisibile nūc eēt vñū: quapp neqz multa:
s̄z uacūū oē. **Si** autē tūz diuisibile quidē: tum
autē nō: fictitium aliq̄d hoc utiqz videbitur.
Alqz quantū enī z p̄p quid hoc quidē hēt
ita esse totale: z plenū est: hoc autē diuisum.
Ampli autē z sic fore neciūz nō esse motio
nē. **Ex** his igit utiqz s̄monibz trāscēdētes
sensū: z despiciētes eū enūciāt: ac si pueniēs
rōnē sequi: vñū z immobile oē eē dicit. **Et in**

finitū q̄d dāz: finē enī finire utiqz ad uacūū.

Hi vñ p̄p cās has enūciāt ita de ueritate.
T.c.59. **Ampli** autē in s̄mone videt hoc q̄d p̄tin
gere: in rebz autē demētie est s̄le opinari ita.
Nullū enī demētiūz egredit intātū: ut ignē
z glariē vñū esse existimet: s̄z solum bona z
apparētia p̄p assuetudinē hec quibusdāz ni
hil videntur differre propter dementiam.

Ponit opiones p̄me. z mellissi qui opinati sunt esse
tū vñū p̄m z illud eē immobile z p̄tinuū. **Q** autēz sit
immobile sic p̄babāt. **mot⁹** nō pōt esse nisi sit uacūū: s̄z
uacūū nō est. q̄ motus nō est. q̄ est tū vñū z immobile.
Q vñ sit tū vñū sic p̄babāt. multa nō pōt esse nisi sit
aliq̄d separātū z diuidēs ea. nihil autē pōt eē segregans
z diuidēs nisi uacūū: s̄z uacūū nō est. q̄ nō pōt eē mul
ta segregata: z sic oia vñum sunt. z q̄ pōt dicit eis q̄
multa sūt se tāgentia: ita q̄ iter ea nō sit uacūū: segre
gās. dicit q̄ hoc nihil differt: q̄ p̄tinuū z p̄tangēs idē
dicebāt eē. nā s̄z eos p̄tinuū p̄tes se p̄tangebāt. **D**
ixerūt etiā q̄ nihil differt q̄ sint multa: z q̄ nō sit vñū:
z q̄ dicat esse uacūū: q̄ p̄tinuū z p̄tinuū sunt idēz s̄m
istos: nec multa sūt nisi sint diuisa: z q̄ nō diuidēbant
nisi p̄ uacūū: s̄z nō est uacūū. q̄ nec multa s̄z oia conti
nua. **Si** enī dicat q̄ ens ubiqz. i. in oī p̄cto sit oī
nūcibile. tūc pōt dicit q̄ nihil sit vñū: s̄z multitudo com
posita ex multis vñis. q̄ nec multitudo erit. q̄ totū erit
uacūū. **Si** autē dicat totū ens eē p̄tinuū. tūz q̄dem
i. s̄z aliq̄d eē diuisibile. tū autē nō. i. s̄z aliq̄d eē indiuisi
bile. hoc utiqz videbit eē fictitiū: cū nō sit magis rō: q̄
re in vno p̄cto diuidat q̄z in alio. utqz ad quātū enīz
erit diuisibile: ita q̄ ibi s̄ter diuisio. **Et** q̄re aliq̄d
de vniuerso ita se hēt q̄ diuidit z separat p̄ uacūū.
aliud autē se hēt q̄d est plenū: z nō diuidit: ita q̄ vñūz
ab alio separat p̄ uacūū: z nō videt hoz posse rō affi
gnari. **Ampli** autē legē ex necessitate q̄ nihil mouebit
per istas rōnes. q̄ trāscēdēt z diuiserūt sensuz z ea
que p̄ sensū apparēt: opinātes q̄ magis debemus seq
rōnez q̄z sensuz. **Q** autē totū ens sit finitū sic p̄babāt
si ens finit aut finitur ad plenū aut ad uacūū: s̄z ad ple
nūz nō pōt finiri: q̄ plenū est ens. idē enī finiretur ad
seipm uel eadē rōne illud plenū finiret ad aliud ple
nūz: z sic esset abire in finitū. q̄ opz q̄ finiat ad uacūū
s̄z uacūū non est. q̄ ad nihil finit. q̄ opz q̄ ens sit finit
tūz. isti q̄ p̄p tales cās sic enūciauerūt de v̄itate. **Ad
huc** in s̄mone p̄ ip̄oz rōnez sophistica videt hoc seq
q̄d dicit est: non tñ in rei v̄itate p̄ngit. **Si** autē res ip
se inspiciant demētie videt eē s̄le dictū eoz. **Null
us** enī demēs intātūz egredit a iudicio v̄itatis: q̄ di
cat ignē z glariē esse vñūz q̄d illi dicebāt ponētes oia
esse vñū: s̄z aliqz p̄p assuetudinē ul p̄p apparentiā pu
ter mala in sensibus esse bona. hoc enī q̄busdā p̄pter
dementiā accidit. vnde aliq̄ inter bona z mala nul
lam dīam esse putant. **Deinde cum dicit.**

T.c.60

Leucippus autē existimat⁹ est h̄c s̄mones
qui ad sensū p̄fessa dicētes. nō enī destrue
bat ḡnationē: neqz corruptionē: neqz mo
tus: neqz multitudinē entū. **Cōfitebat** autē
ea que apparentibus. **Constituentibus** autē
vñū ut nō ente motionē si nō uacūū facere.
Vacūūz nō ens: z entis nihil nō ens in
quit esse. **Principalr** enī ens plenū est ens.
Cōparat p̄dictas opiones adinuicē. **Et** p̄o comparat

opionē leucippi z demo. ad opionē parme. z mellissi.
2° cōparat eā ad opionē empe. ibi. **Sz** ut empe. 3°
ad opionēz platonis ibi. **Sz** z alioz. **Circa** p̄mūz
duo facit. p̄o cōparat opionē leucip. ad opionē parme.
z mellissi penes puenientiā. 2° penes dīaz ibi. **Sz** q̄
tale. **D** dicit q̄ p̄o q̄ leucip. putauit h̄c s̄mones me
liores alijs in h̄ q̄ p̄fiteat ea que sūt manifesta ad sensū
vñ neqz destruit ḡnationē neqz corruptionē: neqz mo
tus neqz multitudinē rez: s̄z p̄fiteat ea que sūt oia mani
festa eē ad sensuz. in h̄ tñ dicit eadē cū parme. z mellis
so p̄fiteantibz. i. dicētibz q̄ oē q̄d est: est tñ vñū imo
bile: q̄ dicit q̄ bene seq̄ q̄ nō erit mot⁹ nisi sit uacūū:
sed in h̄ differt ab eis: q̄ illi destruxerūt p̄m. i. uacūūz
esse z p̄cluserūt oppositū antī. i. motū non esse: s̄z leu
cip. ponit aīz z infert p̄m. i. motū: z ex hoc p̄cludit na
ciūz esse. uacūū autē dicit eē sic p̄uatiōnē z iō simplr
est nō ens: q̄ non est aliq̄d entū: sicut nec p̄uatiō: tñ
est ens: q̄ est entis: sicut p̄uatiō habitus. vñ plenum
dicebat p̄ncipalr ens. **Deinde cum dicit.**

Sz oē q̄d tale nō vñū: s̄z infinita multū
dine: z inuisibilia p̄ paruitatē tumoris. **Hec**
autē in uacuo ferrū: uacūū enī esse. **Et** p̄stātia
quidē ḡnationē facē. **Dissoluta** autē corru
ptionē: facere autē z pati s̄m q̄ existunt tan
gentia. **Scdm** enī id non vñū esse z com
posita z complicata generare.

Et s̄m autē ueritatē ex vno non contingit
generari multitudinem: neqz ex uere mul
tis vñū: sed esse hoc impossibile.

T.c.61.

Cōparat dictas opiones circa dīam. d. q̄ s̄z p̄ncipa
liter ens sit plenū: tñ non oē q̄d est plenū est vñū sicut
dixit parme. z mellissus. s̄z sūt multa z infinita z inuisi
bilia p̄ paruitatē siue quātūtatē. **Hec** enī s̄t que ipsi ap
pellant athomias siue corpa indiuisibilia que mouent
in uacuo q̄d uacūū ipse leucippus dicit esse. **Quō** autē
fiant ḡnatio z corruptio: z alia que apparent ex istis
athomias subiūgit dicēs q̄ per ip̄oz p̄gregationē z cō
glutinationē sit ḡnatio. cū autē diuidunt sit corruptio.
cū vñ vñdīqz se p̄ngūt faciūt actionē z passionē. cūz
autē penetrāt se z vñū subintrat in alterū sit augmētūz:
cūz p̄mutauerint ordinē z sit tūc sit alteratio: s̄m enī
q̄ dicit z p̄fiteat. necesse est ponere nō esse vñū solum
ex quo ḡnānt ista cōposita z cōplicata: q̄ ex eo q̄ est
uere vñū impole est fieri multa: nec ex uere multis fie
ri uere vñū. **Dicit** autem uere vñū q̄d oīno est indiuisi
bile actu z potētia. uere autē multa que oīno distincta
sunt nec actu nec potentia coniunguntur sicut indiuisi
bilia. **Deinde cum dicit.**

Sed ut empedocles z alii alioz inquit
pati p̄ poros: ita oēm alterationē z oē pati.
Hoc mō ḡnari p̄ uacūūz facta dissolutiōe
z corruptione. **Similiter** autem z augmen
tationēz subintrantibus alijs.

Fere autē z empedocles necesse dicē: ut leu
cippus. inq̄t eteni esse quedā solida indiuisi
bilia autē: si nō ubiqz porī z p̄tinui sunt: hoc
autē ipole. **Nihil** enī aliud solidū extra po
ros: s̄z oē uacūū: necesse igit tangentia quidē
eē indiuisibilia: media autē eoz uacua quos
ille dicit poros: ita autē z leucippus dicit de

Quid sit
uere vñū

T.c.62

facere z pati. Modi igitur sunt quos hec qui deus faciunt: hec autem patiunt fere hi dicunt.

Cōparat opiones leucippi ad opiones empe. z pmo penes puenientia. d. q. democrit^o z leucippus dicunt q. res patit p poros: sic dixit empe. z qd alij de anti- quiphs: z dicunt q. opati z oē alterari hoc mō gñā tur: z sit qd sit. ita q. fiat rei dissolutio p interponē uacui: q. uacui iterponit ipse rebus: ita q. pars huc p illuc ferat. sicut augmentationē fieri p subintractionem ipsoz solidoz athomoz adinuicē. Empe. aut. fere ne- cesse est dicē sicut leucip. dixit eē. s. idiuifibilia corpa. **C** Dicit aut. fere: q. empe. nō ptebat expse esse aliq. corpa idiuifibilia: s. q. h. segtur ad opione ei^o. po- nebat enī poros in ipse corporib^o ex qb^o actio z pas- sio causabatur s. eē. **C** Aut g. illi pori sūt in toto cor- pore: ita q. nō sit aliqd mediū iter eos: aut est aliquod corpus solidū diuidēs eos si sunt in toto corpore: ita q. nō hī sit mediū tūc totū corpus erit uacū: qd est ipole. necesse est g. eē aliqd corpus solidū extra poros. i. pter poros qd ipole diuidat z distinguat: z talia corpa ne- cesse est eē diuisibilia. media aut istoz sūt uacua sine fo- ramina: que. s. ille empe. dicit poros. **C** Nulla enim (ut dicit cōmentator) est dīa iter utrūq. opionem: nisi q. fm leucip. inter h. corpa est uacū z apud istos ista foramina sūt plena corpi^o s. libib^o. **C** Dūenient igit in duob^o. s. i. pōne uacuitatis z pōne corpi^o indiuifibilib^o. z iō fere: ita dicit leucippus de facē z pati: sicut empe. z iō dicit q. modi agēdi z patiēdi fm utroq. se- relunt idē. Dic. fere pp p dīcā cāz. **C** Scdo cū dīc.

Et de his qdē: z quō dicunt manifestū est: z ad eoz pōnes quib^o utunt fere p fesse videt ptingēs. Alijs aut minus. **A**. g. empe. quō erat gnatio z corruptio: z alteratio non est manifestū. **H**is enī erāt corpa idiuifibilia pma corpoz formis dīa solū: ex quib^o pri- mū cōponunt: z in que ultimo dissolunt. **E**mpedocles aut alia qdē manifestum: qm usq. ad elemēta hnt gnationē z corruptio- nē. **I**psoz vō elemētoz quō gnatur z cor- rumpit coaceruata quantitas: neq. manife- stum: neq. contingit dicere ei non dicenti z ignis elementum esse.

Ponit dīaz inter utrūq. opiones. d. q. istoz dīa de modis agēdi manifesta erit ex eoz pōnib^o sequētib^o. **N**ā leucip. magis pōt dare ex sua opione cām eoz que manifeste vident. **E**mp. aut. min^o: q. s. el^o fun- damētū nō est manifestū quō accidat gnatio z cor- ruptio z alteratio i oib^o entib^o nālib^o. s. z demo. z leucip. pnt assignare cām gnationis z corruptionis: nō solum mixtoz: s. etiā qtuor elemētoz ex corpi^o idiuifibili- bus: q. s. diuersitas istoz corpoz tā simplicia qz mix- toz cātur ex diuersitate corpoz athomoz que disse- runt pōne ordine z forma z figura: sic dī in p^o metha. **E**mp. vō ex sui pōne nō pōt dare cām gnationis z corruptionis solū istoz mixtoz usq. ad elemēta. ponit enī alia fieri ex qtuor elemētis: s. in elemētis nō pōt dare cām gnationis z corruptionis. **C** Non enī posuit alia elemēta pōra istis qtuor elemētis. vñ non potest dicere pp quid uel quō generetur ex alijs aut corrup- tatur in alia. **C** Deinde cum dicit.

C Similiter autem alioz omnium: ut in tbi-

meo scripsit plato.

Cōparat opionem leucippi ad opionē platonis: z p^o penes puenientia. d. q. sic leucip. pōt dare cāz genera- tionis oīum ex sua positione: ita z plato fm q. scripsit in thimeo. **C** Scdo cum dicit.

Interū differt enī ut nō eodē mō leucippo dicat. **Q**m hic quidem solida: hic aut plani- ties dicit idiuifibilia. **E**t h. quidē ifinitis ter- miari figuris idiuifibilib^o solidoz vñq. qz. **H**ic aut terminatis: qm idiuifibilia utriq. dicunt terminata figuris. **E**x his itaq. gnā- tiones z segregatiōes z corruptiōes. **L**eu- cippo quidē enī duo modi erāt utiq. p uacū z per tactū. **H** enīz idiuifibile vñq. qz. **P**latoni aut fm tactū solū: uacū enī non esse inquit. **D**e idiuifilib^o aut planitiēb^o dixim^o in porib^o s. monibus. **D**e idiuifibi- libus autē solidis amplius est dicere. **I**deo hoc accidens relinquatur nunc.

Ponit dīaz dicēs: q. q. uis leucip. z plato pueniūt in h. q. utrūq. posuit idiuifibilia p^o: in in trib^o differēti- b^o q. leucippus dixit illa idiuifibilia esse corpa solida. plato aut ea dixit eē supficies. 1° q. figure idiuifibi- liū corpoz qbus figurat z terminat vñq. qz. cōposi- toz sunt ifinite s. leucip. s. s. plato nō sūt finite. posuit enī plato figuras triangulares eē pmas oīuz figurarū que finite sūt. 3° differunt: q. cū uterq. istoz dicat ge- nationē z corruptionē fieri p pgregationē z segrega- tionē athomoz s. leucip. erāt duo modi qb^o sit actio z passio. s. p tactū agentis z patiēdis z p uacū qd est porus. fm platonem vō erit tñ vnus modus. s. cū ta- ctus z nō p uacū. **U**acū enī fm eē nō est de idiuifi- bilib^o supficies. dicitur est i 3° de celo z mūdo. qd aut pigit dicē de idiuifilib^o corpi^o relinquit nunc.

Lectio. XX.

Aut parū disgreddētes dicamus: **N**ecūz z ipassibile vñq. qz dicere idiuifibiliū. **N**ō enī pole pati nisi p uacū z nulli^o actiū passiōis: ne-

q. enī calidū nec frigidū opz eē idiuifibile. **N**ostq. pbs posuit opionē alioz de pncipijs rez nāliuz z de modis qb^o agunt z pa- tiunt adinuicē: nūc in pte ista reprobāt eas. z p^o repro- bat opiones quātū ad pōnes eoz quātūz ad pōnem athomoz que dicebat eē p^o. 1° quātū ad modos agēdi qd ponebat ibi. **Q**uicūq. igit p poroz. **J** Cir- ca p^o duo facit. p^o ostendit idiuifibilia corpa nō eē p^o. 2° q. nō mouent a uacuo ibi. **A**mpli^o qdē est. qd mo- uet. **J** Circa p^o ponit duas rōnes. 1° ibi. **A**mplius aut utrū vna. **J** Circa p^o ponit duo. p^o ponit rōnes: 2° remouet quādaq. istantiam quā aduersarij possent dare ibi. **A**mpli^o aut incōueniēs. **J** C. q. idiuifi- bilia corpa nō possint eē p^o. pbat inducēdo ad ipole q. dīctoria erāt sūt uera: z hoc tali rōne si idiuifibilia corpa sūt p^o nec agēt nec patiēnt adinuicē. **C** Jē si sūt p^o agēt z patiēnt adinuicē. g. agēt z nō agēt: pa- tiēnt z nō patiēnt: qd est ipole. **C** Circa rōnes istā sic pcedit. p^o pbat q. nō agēt nec patiēnt duplici rōne. quā p^o talis est. **A**ctio z passio sit per uacū: ut ipi dicit. s. in talib^o athomis non est uacū. g. nec agunt nec patiunt. 2° talis est. oē qd est cā actionis uel pas-

L. c. 64

sionis est durū uel molle uel aliq. qualitātū dispositū: sed nullū corpus idiuifibile est tale. ergo nec est acti- uum nec passiuum. **C** Scdo cum dicit.

L. c. 65 **Q**uāuis hoc incōueniens sit solū dare cir- culari figure calidū. **N**ecessē est enī z ptra- riuiz frigidū alicui alij adaptare figurarum. **I**ncōueniēs autē si hec quidez existūt: dico autē caliditas z friditas. **H**rauitas aut z leui- tas durities z mollities non existunt.

L. c. 66 **S**z tñ grau^o s. z excedentiā iquit eē democri- tus vñq. qz idiuiduū. quapp z calidus: ta- lia aut entia nō pati adinuicē ipossibile. **A**. g. a multuz excedēte calido leuiter calidum.

Ostendit oppositū. s. q. corpa idiuifibilia agant z pa- tiant z h. triplici rōne. quāz p^o talis est fm predictos pbs: idiuifibilia corpa que sūt circularis figure sūt calida. g. opz aliq. alteri^o figure eē frigidū: q. incōne- niēs est ponē vñq. rōiz in nā sine reliquo. si aut due q. lites sūt in athomis necesse est ponē aliq. q. lites cō- sequentes esse in eis que sūt grauitas durities leuitas mollities z alie h^o q. lites. **C** Lū aut pcedat i atho- mis vñq. esse grau^o alio sic appet in radio solis: q. vna athomus magis descendit: q. alia. si aut vnus est grau- o: alio: vnus etiā est z leuioz alio. z vnus calidior alio. **C** Lū aut sint talia ipole est ea non pati adinuicē z age- re cū sibi appropinquāt. patit enī leuiter calidū ab ex- cedēti calido: nō inquantū sunt sūt in calido: s. in qua- tūz excedēs est magis calidū: z illud qd excedit est ma- gis frigidū p mixtū. **C** Scdoz rōnem ponit ibi.

L. c. 67 **S**z tñ si durū z molle. **A**bolle aut in patien- do aliquid dicitur. subactiuuz enī z molle.

L. c. 68 **S**z tñ incōueniēs si nihil existit nisi solum si- gura z si existit: vñq. aut soluz. **A**. g. hoc q. dez frigidū: hoc aut calidū: neq. enī vna ali- qua eēt nā eoz. s. lū aut impole si multa vni. **I**diuifibile enī ens in eodē hēbit passiōes. **Q**uapp z si patit siquidē in frigidat hoc ali- quid z aliud faciet: aut patiētur. eodē autem modo z de passiōibus alijs.

Que talis est. si demo. dicit in ipis athomis esse du- ruz: necesse est q. dicat etiā eē in eis molle p supdicā rōnez: q. si vñq. rōiz fuerit in nā: z reliquuz: ut dī 1° de celo. molle aut nāli in potētia resistēdi tactui passiu- unuz est: z inquantū est infusū humido sit subactiuum. **C** Dicit aut molle subactiuū: q. agit p humiduz: qd nō est simplr actiū: sic calidū uel frigidū. z p h. dicitur segt iterū athomos eē actiuas z passiuas. **C** Sic g. s. q. deducit cōmētator quōcūq. cōponat ea cōtingit eis ipole. qm si ponat ea nō esse receptina passiōuz: segt q. nō sit aliq. cā actionis uel passiōis. z si ponunt ea receptibilia ptingit ut nō sint receptibilia. sic g. ex il- loz pōne ptingit ut sint illoz receptibilia: z sic dixim^o. **I**z aut hoc sequat ex dictis democriti z leucippi. tñ h. est ipole z incōueniēs. in athomis enim aut est figura sola: aut cū figura q. lites actiua z passiuā si ponatur in eis sola figura. tūc nō erūt actiua nec passiuā: q. figura nec est actiua nec passiuā. aliter enī mathematica age- rent z paterent. si aut cū figura in athomis ponat: q. li- tas aut vna erit in q. lites athomo aut ples. si aut vna nec ppria fuerit in q. lites athomo: z hoc qdē sit cali- duz: hoc aut frigidū: tūc eoz nā nō erit eadē. si g. disse-

Si vnum
prioriorū
in rez nā
fuerit
z reliquū
L. c. 18.
Cur mol-
le subacti-
uum,

rit in nāis sūt diuisibilia. g. in diuisibilia sūt diuisibilia si aut ples q. lites sūt. vñ athomo que quidē acti- ue sūt z passiuē: ille erūt dīet: q. actio z passio sūt iter dīet: ut sup dictū est. g. dīa sūt in eodē idiuifibili. segt etiā q. sint in eodē fm idē: qd est ipole. segtur etiā q. si athomus in frigidat qd fm hoc calefiat: qd fallum est z eodem mō est de alijs q. lites actiuis z passiuis: que sunt durū z molle. **C** Deinde cum dicit.

Hec enī z solida z planitiē dicentibus indi- uifibilia ptingit eodē modo. **N**eq. rariora enī neq. densiora est possibile generari ua- cuo non ente in idiuifibilibus.

Reprobāt opionē platonis dicēs: q. etiā demo. z h^o istud iconueniēs segt z ad opionē platonis dicētis si perficies idiuifibiles esse p^o. dicit enī plato q. illis si perficies nō est uacū: q. s. eos ipole est fieri rarum nisi p interponēz uacū in p^o corpi^o. segtur nō exi- stēre uacuo nō gñatur aliqd rari^o uel dēnsū. cū aut ra- rū z densū sint pme dīet q. lites ex pte mae istis nō existētib^o alie p^ores nō erūt: q. ablato pori aufertur z posteri^o. sic g. in corpe. nulle sūt q. lites actiue z passi- ue. g. nec agit nec patiētur aliqd idiuifibilium nō exi- stente uacuo ipso. **C** Deinde cum dicit.

Ampli^o aut incōueniēs z parua quidez in- diuisibilia esse: magna aut nō. **N**ūc quidez magis rōnabilr maiora pfringent qz par- ua: hec quidez enī dissolunt facili^o paruis v. g. magna quidē pcedūt ex multis: idiuifi- bilia autem uliter: quare magis qz magnis existit paruis.

Remouet quādā instātiāz siue falsas rōnōne que pos- set dari ad rōnes suas. posset enī aliq. dicē q. athomi pui sunt idiuifibiles. magni aut diuisibiles. vñ remo- uet dicēs q. h. est incōueniēs. uerū enī est q. rōnabil^o z facili^o magna diuidunt qz parua: q. magna faciliuz dissolunt. z hoc iō q. magna componunt ex multis. **C** Nō tñ paruitas uel magnitudo est cā diuisibilita- tis uel idiuifibilitatis. ipsa vō athoma de natura sua z uliter sunt idiuifibilia z nō pp magnitudinem uel paruitatem. **C** Deinde cum dicit.

Ampli^o aut utrū oīuz vna nā illoz solido- ruz: aut differt altez ab alteris quēadmoduz si hec eēt ignea: hec aut terrea s. z tumorē. **S**iquidē enī vna nā est oīuz quid diuidēs: aut qre nō sūt tangētia vñq. quēadmodum aq. qñ aquā tangit: nihil enī differt posteri- or aq. a priori. si aut alia qualia hec z mani- festū est q. bas ponendū pncipia z causas contingentū magis qz figuras.

Amplius aut dīa in nā utiq. facient z pa- tientur approximātia adinuicem.

Ponit scdam rōnez pncipalē ad pbandū athomos quos illi ponebat nō eē p^o que talis est: aut illa cor- pora sunt vni^o nāe: sic si eēt oīa ignea uel oīa terrea ul^o differūt adinuicē in naturis ut si eēt alia tēra alia ignea. si aut sūt oīa vñus nāe z vni^o spēi fm quātitatē qd erit tūc diuidēs: z discōtinuās ipsas athomos: q. si diceret nihil: cū enī sint vni^o nāe nō est in eis aliquid inuenire qd abinuicē discōtinuent. qre g. nō accidit si cur in aq. cui^o ptes qñ adinuicē se tangūt statim conti-

L. c. 69

L. c. 70

L. c. 71

L. c. 72

Dīa opī-
onū fm
cōmētā.

Idiūf
pū
no qtuor
elemētū
s. empe.

nuant: nō differt posterior: ps aque a priore. cū aut ip-
sa corpora athomalia nec sic adinuicē p̄tinent: non
erunt vni^{re} nāe nec diuersarū nārum: q̄ si illa corpora
alia z alia: ut dicitur est: q̄les sūt ille diuersē spēs uel nāe
cū enī ille nāe faciant athomos diuersas z discōtinu-
as. op̄s q̄ sint oēs fm̄ nās diuersē. q̄ ille nāe magis sūt
ponende cāe z p̄n^{re} rep̄ que sūt ex athomis q̄s figu-
re athomoz quas demo. dixit ēē p̄n^{re}. Et p̄terea
que differunt in nā z forma agūt z patiūt adinuicē
cū appropinquant. Illa vō que sūt diuersa in figura non
sic agunt z patiūt adinuicē. ergo ille diuersē nāe de-
bent poni p̄ncipia actionis z passionis q̄s diuersē fi-
gure. C. Deinde cum dicit.

I.c.73 Amplius quidē quid est qd mouet. si qdem
enī aliō enī passiū est. si aut ip̄s seip̄s: vni-
q̄q̄ aut diuisibile erit: h̄z aliō qdē mouēs:
h̄z aliō aut motū. Aut h̄z idē p̄traria existit.

I.c.74 Et nō solū mā erit vna nūero: s̄z z potētia.

Offēdit q̄ corpa indiuisibilia nō mouent in uacuo: si
cut dicebat demo. tali rōne. si ista indiuisibilia mouent
in uacuo querendū est qd mouet ea. aut enī mouent
a se aut ab alio. si ab alio: tūc ip̄m indiuisibile est passi-
uum. q̄ nō est p̄m p̄m actionis: s̄z potētia ip̄m mouēs.
si aut mouet a seip̄s: aut est diuisibile cū fm̄ vna p̄e
moueat z aliā moueat. aut in eodē fm̄ idē existit fm̄
dria. mouē enī z moueri sūt dria. utrūq̄ aut istoz est
ipole. sic etiā non solū ēē mā dria vna nūo: s̄z etiam
potētia ēē vna: qd est ipole. si enī in mā dria esset
vna potētia solū non hēnt ipsa dria diuersas nās. sic
etiā non ēē multitudo rerū: s̄z oīa ēēnt vni q̄ oīa es-
sent ab eadē mā z ab eadē potētia nūo. C. Cum enī
act^{re} z potētia nō diuersificēt spēm: si ēēnt vna potē-
tia esset tūc vna spēs. C. Est aut hoc intelligendum de
potētia p̄p̄nqua ad formas drias: que nō est vna nu-
mero s̄z diuersa. C. Est enī alia potētia remota que
est vna z eadē dria. z hec est p̄ mā que fm̄ se est in
potētia z ipsa est sua potētia. C. Deinde cum dicit.

Quicūq̄ quidē igit p̄ poroz motionē in-
quāt passiones p̄tingē: s̄z liquidē z plenē
poris supfluunt poris. Si enim patitur ali-
quid: ita omne z si non poros h̄s: s̄z ipsuz
continuu ens patietur eodē modo.

Reprobat p̄dictas op̄iones quātuz ad modos agēdi
z patiēdi quos ponebant. z circa h̄ duo facit. p̄^o ostē-
dit ad actionē z passionē nō sunt necēss poris. 2° q̄ nec
quātū ad diuisionē corporū ibi. Diuisibilis autē.
C. Circa p̄m duo facit. p̄^o ostēdit q̄ poris nō sunt necēss ad
actionē z passionē. 2° remouet quoddā dubium ibi
S̄z si uacuu. C. Circa p̄m ponit duas rōnes. quarū
p̄^a talis est q̄ dicit p̄tingere passiones ex h̄ q̄ actiūz
mouēt in poris passiui. (sicut isti dicūt) q̄ res patitur
cū ip̄s sūt poris: necesse est eos p̄cedē q̄ poris sūt sup-
flui. si enī aliq̄ corpus patit: q̄ actiū tangit ip̄m in
poris: tūc illud patit per tactū actiū z non per poros
etiā si nō h̄et poros: s̄z sit totū p̄tinuūz patietur eodē
mō p̄pter tactū actiū: superflui ergo sūt poris. C. Se-
cundaz rōnem ponit ibi.

I.c.76 Ampli^{re} aut quō p̄tingit de ip̄icē z videre
ut dicit. Neq̄z enī h̄z tactuz p̄tingit transire
per trāsp̄rētia: neq̄z p̄ poros si plenus vni-
usculūq̄. Quid enī differt a nō poros ha-
bere: omne enim sic erit plenum.

Dicens q̄ isti nō p̄nt dicē quō vidē z ip̄icē fiat quan-
do iste sensus sit p̄ trāsp̄rētia: sicut p̄ vitrum uel cri-
stallū. manifestū enī est q̄ senties h̄z tactū nō transit p̄
trāsp̄rētia: ut ad rē sensatā pueniat: q̄ illi sensus si-
unt p̄ distātiā. C. Nec iterū p̄nt dicē q̄ sensus fiat p̄
poros si plenus est vnusculūq̄ poroz sic ip̄s dicunt. ni-
hil enī differt h̄z poros plenos z nō h̄z poros: q̄ to-
tū corpus trāsp̄rēs sic erit plenu. C. Deinde cū dicit.

S̄z si uacua quidē hec: necesse aut corpo-
ra in eis h̄z ibidē p̄tingit sursum. Si aut talia
fm̄ magnitudinē suā ut nō suscipiāt corp^{re}
aliq̄ ridiculū. paruu quidē existimare ua-
cuū: magnū aut nō ēē uacuu. Qualecūq̄
aut uacuu aliq̄ existimare dicē nisi regio-
nē corporis. Quapp manifestū qm̄ oī corpo-
ri. i. fm̄ tumorē h̄z erit uacuu. Aliter autē
poros facē supfluū. Siquidē enī nihil facit
h̄z tactū neq̄z p̄ poros trāsp̄rētia facit. Si aut
in tāgēdo z poris nō entib^{re}: hec quidēz pa-
tiētur: h̄z aut facit ad seip̄icē hoc mō inatoz.

Remouet quoddā dubiu siue quādz fallā rōnem
que posset dari. posset enī aliq̄ dicē q̄ poris z forami-
na sunt uacua: z h̄ remouet dicens: q̄ si sint uacua aut
p̄nt in se recipe corpus ip̄s: ipsa aut nō. si p̄nt. pona-
tur q̄ recipiant. possibilib^{re} enīz posito in esse qd ex eo
accidit nō est ipole. segtur q̄ id qd p̄nt. q̄ nō semper
p̄tingat vidē p̄ trāsp̄rētia: q̄ ip̄s poris nihil vide-
tur. si aut poris tales sūt q̄ nō p̄nt recipe corpus ip̄s:
eo q̄ sunt parui: h̄z ridiculū est dicē. q̄ parui forami-
na qd poros dī sit uacua. magnū aut spatii nō sit uacuu
s̄z plenu corpe subintrāte ip̄m: q̄ q̄ltercūq̄ est uacuu
illud siue magnū siue paruum: h̄z corpus sibi egle im-
plet ip̄s: qd qdē pater p̄ diuisionē uacui. uacuu enīz
nihil aliud est nisi regio siue spatii alicui^{re} corporis susce-
ptiuū. quapp manifestū est q̄ oī corpori i tumorē siue
quātū est egle uacuu: si uacuu esse ponat. vltier
aut supfluūz est dicē poros esse p̄ actionē. Aut enīz
agēs agit fm̄ tactū aut nō. si nō agit p̄ tactū. q̄ nō agit
intrinsec^{re} in poris tāgens. q̄ poris nō sunt cā passionis.
si aut agit fm̄ tactū: z non existētibus poris: dummo-
do actiū tangat passiuū: que sunt innata agē z pati
adinuicē sicut actio z passio.

Qm̄ ergo ita dicere poros (ut quidā existi-
mant) aut mendacium: aut inane est mani-
festum ex his.

Alteri autē epilogat: q̄ ita ponē poros: ut qdaz exi-
stunt aut est mendaciū: aut inutile est ad actionem z
passionē: z h̄ est manifestū ex sup̄dictis. C. Deū cū dicit.

Diuisibilibus autē oīno corporibus entib^{re}
poros facere ridiculum est: fm̄ id enīz q̄ di-
uisibilia sunt possunt separari.

Offēdit q̄ poris nō sūt necēss ad corporis diuisionē dicēs
q̄ cū oē sit diuisibile tā p̄hēnz q̄z mathematicū ridi-
culū est ponē poros cā diuisionis: q̄ corpa p̄nt separa-
ri fm̄ id q̄ diuisibilia sunt. in talib^{re} aut nō est uacuum
in poris. poris q̄ non sunt cā diuisionis: q̄ aliter mathe-
matica nō ēēnt diuisibilia. Lectio. XXI.

Quo autē modo existit gnāre in en-
tib^{re} z facē z pati dicam^{re}: accipiē-
tes p̄ncipiū dictū multotiens.

C. Postq̄z

Postq̄z p̄bus posuit op̄iones alioz de agē-
re z pati siue de modis agēdi uel pati-
endi z reprobationes earū. In p̄te ista ponit op̄ionē
p̄p̄ia z uerā. z circa hoc duo facit. Primo dat intētiō-
nē suā. 2° p̄sequit intētiō ibi. Si est enī. C. Dicit er-
go p̄mo q̄ postq̄z posite z reprobate sunt op̄iones ali-
orū de actione z passione: dicēdū fm̄ rei ueritatē quō
existat uel fiat gnatio z quō existat agere z pati in his
que agūt z patiūt. ad hoc aut p̄fecte vidēdū accipiē-
dum est p̄ncipio actionis z passionis illud qd mul-
toties dictum est. C. Deinde cum dicit.

Si enim est hoc potestate: hoc autem actu
tale innatum est. Non tamen qdem pati: tū
autē non pati: sed omnino fm̄ quantum est
tale. Magis aut z minus fm̄ q̄ tale magis
z minus. Et has res utiq̄ aliquis dicet ma-
gis inesse: ut in metallicis: extendunt enīz se
passiue uene continue.

Prosequitur intētiō. z circa hoc duo facit. Primo ponit
duas p̄ditiones que regunt ad actionē z passionē.
Scdō pbat scdām p̄ditionē ibi. Tū qdem existima-
re. C. Circa p̄m ponit p̄mo p̄mā p̄ditionē que est q̄
paties qd est in potētia nō patit fm̄ qdā p̄es: sed fm̄
oēs. Primo ergo p̄mittit quoddā p̄ncipiū manifestū:
z est q̄ enīz quoddā est in potētia z illud est passiū:
quoddā est in actu z illud est actiū. Et cum ita sit nō
est alia cā passionis nisi q̄ receptiū alicuius forme re-
cipit illā ab aliquo agēte. ipole est ergo q̄ illud tale cor-
pus qd est in potētia sit receptiū alicui^{re} forme. tū qdē
i. fm̄ aliq̄ p̄es. tum aut nō. i. fm̄ qdā nō. sed op̄z q̄ sit
oīno possibile. i. in omni p̄e in quātū est in potētia. p̄t
tamē fm̄ aliq̄ partes magis recipe passionē ab agēte
virtute carā z fm̄ qdā minus: q̄ forte passiuūz magis
est dispositū in vna p̄e q̄z in alia ad recipiēdū formam
quā agēs intēdit inducē. C. Si autē aliq̄ dicat q̄ ma-
gis passiuū sunt magis poros: sicut videmus in uenis
metalloz q̄ que sunt rariores magis sunt dispositę ad
recipiēdū formā metalli: sic videt q̄ poris sūt cā passi-
onis. dico q̄ hoc nō est uerū q̄ foramina nō sunt causa
passionis: sed poti^{us} dispositio mē: que a tali actiūo pal-
sibilis est z non ab alio. C. Scdō cum dicit.

I.c.78 Continuum igit vnumquodq̄ z vnum ens
impassibile. Similiter autē z non appo-
pinq̄antia nec sibiip̄s: neq̄ alijs: que fa-
cere innata sunt z pati. Dico aut. v. g. nō so-
lum tangens calefacit ignis: sed et si lōge sit:
aerem quidem ignis: aer autem corpus ca-
lefacit: innatus facere z pati.

Ponit scdām p̄ditionē: z est q̄ agēs z paties debēt ēē
diuisa z nō p̄tinua: q̄ id qd est p̄tinuū nō est passibile.
C. Veritas aut huius p̄p̄onis ex hoc est: q̄ nihil patit
a seip̄s: q̄ nō est magis rō q̄re vna pars ei^{re} agat z alia
patiat q̄z alia cā p̄es p̄tinui sint filis nāe. Istā autem
agētia z patiētia s̄z sint diuisa op̄z q̄ sint in debita pro-
pinq̄tate. C. Oīa enim agētia nālia h̄nt determinataz
virtutē que si ultra sue virtutis p̄p̄onem ei^{re} agēt a patien-
tibus nullū effectū cāre poterūt. C. Sed cū sūt p̄p̄in-
qua i se uel in alijs tūc agēs agat z paties patiet. C. Di-
co aut appropinq̄re sibiip̄s. p̄mū agēs z ultimū pati-
ens sunt imediata. appropinq̄re vō in alijs est q̄ inter
p̄mū agēs z ultimū paties est aliq̄ qd agit z patitur.
Agit aut in virtute p̄mū. vbi grā ignis nō solū calefacit

nos q̄n tāgit sed etiam quādo est lōge. calefacit enī ae-
rem qui natus est calefieri ab igne. Aer aut calefacit
calefacit corpus nrm. C. Deinde cum dicit.

I.c.79 Cum quidem existimare pati: tum autē nō
determinantes q̄ in principio hoc dicēdūz.
Siquidem enim non ubiq̄z diuisibilis ma-
gnitudo: sed est corpus indiuisibile: aut lati-
tudo: non utiq̄z erit ubiq̄z passibile: sed neq̄z
continuum ullum. Si autem hoc mēdaciū:
z omne corpus diuisibile. Nihil differt dice-
re diuisum esse qdem tangere: aut utiq̄z diui-
sibile esse. si enim segregari pōt fm̄ tactus: ut
aut quidam: z si nōdū est diuisum. possibile
enī diuisum esse. sit enim nullū impossibile.

Probat scdām cōditionē dicēs: q̄ existimare sicut q̄
dā existimāt q̄ res que patit: tū. i. fm̄ aliquā p̄ez patit
z tū nō. i. fm̄ aliquā nō patit. hic determinādū est z di-
cēdū q̄ hoc falsū est. Si enim p̄cederet q̄ corp^{re} z ma-
gnitudo nō ubiq̄z esset diuisibilis: sed diuidit in diuisi-
bilia corpa: sicut dixit Demo. uel indiuisibiles superficies
sicut dixit Plato: tūc uerū ēē q̄ corpus non ubiq̄z. i. in
omni p̄te sua ēē passibile: sic etiā ēē uerū q̄ nihil esset
p̄tinuū s̄z p̄tinuū ad indiuisibile: nō in cōponit ex indi-
uisibilibus. Si aut est mēdaciū hoc qd dicit: immo q̄
mēdaciū est: q̄ oē corpus est diuisibile nihil differt di-
cere q̄ diuidat: uel q̄ sit diuisibile: uel q̄ tāgāt: q̄ sit
tāgibile. s̄z enī in poros diuidat fm̄ Demo. tū etiam
est diuisibile in p̄ibus que poris iterponunt: quia iste
nō sunt indiuisibiles que p̄es ponebant indiuisibiles
ab eis: z s̄z est tangibile in illis. Et ita fm̄ totū est tan-
gibile z diuisibile z passibile. C. Si enim potest segre-
gare fm̄ tactus. i. fm̄ superficies in quibus est tactus:
ut dicit qdam platonici. Et si nondum est diuisum est
tamē diuisibile. posito ergo in esse possibili non accidit
impossibile. C. Similiter etiam si diuisibile sit in par-
te posita diuisione in actu nō segtur impossibile. Scdōz
ergo totum z quālibet sui partem est diuisibile z passi-
bile. C. Deinde cum dicit.

Uniuersaliter autem generari hoc mō scis-
sis corporibus est incōueniēs. Destruit enī
hic sermo alterationem.

Videmus enim idem corpus continuū ens:
quandoq̄z quidem humidum: quando autē
coagulatum non autem diuisione z compo-
sitione hoc patiens. Neq̄z cōuersione z or-
dine: sicut ait Democ. neq̄z enim transductū
neq̄z transpositum fm̄ materiā neq̄z trans-
missum coagulatum ex humido generatūz
est. Neq̄z autem nunc insunt dura z coagu-
lata indiuisibilia tumoribus sed similiter oē
nunc humidum: quandoq̄z autem durūz z
coagulatum est.

Offēdit q̄ p̄dicta op̄io nō est sufficiēs ad actionē z
passionē. z circa h̄ duo facit. p̄^o ostēdit q̄ nō est suffici-
ens ad alterationē: imo destruit ipsam. 2° q̄ nec suffici-
ens ad augmētū ibi. Ampli^{re} aut. C. Dicit p̄mo q̄
ul^{re} passio hoc mō fiat in rebus: quo qdam dicūt q̄ ge-
neratio sit scissio siue separatis corpibus per poros: est
incōueniēs. C. Destruit enī hic modus alterationis: in

DDD

qua tñ salua passio et actio. videm^{us} enim q^{uod} idē corp^{us} p^{er}tinuū manēz qñq^{ue} qdē est humidū et ligū et qñq^{ue} coagulātū: sicut glacies et aq^{ua} fluida: et tñ talis alteratio sit sine diuisione ipsius corp^{us} p^{er}tinuū et sine aliq^{ua} alia cōpositione et sine p^{er}uersione suarū partiū: et absq^{ue} tactu diuerso in ordine cōponētum partiū: sicut dicit Demo. Cū enim aliq^{uod} humidū coagulāt nō trāsculdit ex tra nām suā ita q^{uod} mutet subam: nec trāspōnunt p^{re}s mutādo ordinē uel sitū: neq^{ue} trāsmittit per liquefactio nē: neq^{ue} etiā nūc qñ. s. humidū coagulāt op^{er}z q^{uod} in aq^{ua} corp^{us} indiuisibilia tumoribus. i. s. m. quātitatē subit^{er} ad cāndā coagulationē: sed ipsum humidū q^{uod} coagulāt et ecōuer^{so} sem^{per} sibi se habet quātū ad hoc q^{uod} neq^{ue} cōponunt p^{re}s neq^{ue} addunt uel diuidunt neq^{ue} mutat ordinē uel sitū. patet ergo q^{uod} predicta opinio destruit alterationē. Cū deinde cum dicit.

T. c. 81. Amplius aut^{em} neq^{ue} augmētationem possibile esse et diminutionem. Non enim quod cūq^{ue} erit factum maius siquidem sed erit appositio et non esse trāsmutans mixto: aut ali quo aut sibi se trāsmutante.

T. c. 82. Quidē dicit q^{uod} destruit augmētā. In augmētatione enī op^{er}z q^{uod} augetur quilibet pars eius q^{uod} augetur supra dicit^{ur} est. Cū si augmētā fiat p^{er} additionē a homoz ut ipsi dicūt nō erit augmētatio sed quedā appositio corp^{us} ad corp^{us} nō ex hoc q^{uod} quilibet pars ipsi cōpositi augmētā. Cū itē in augmētatione op^{er}z q^{uod} augmētā sine adueniētiū augmētata trāsmutet in nām eius. Et q^{uod} ipsum totū q^{uod} auget trāsmutet ab eo q^{uod} sibi aduenit de minori quātitate in maiore quātitate. Sed per additionē corp^{us} a homoz ipsum totum non erit trāsmutatio. i. non trāsmutabit alio mixto: id est alio quo corp^{us} indiuisibilis addito non trāsmutet ipsum de minori quātitate in maiore. Cū itē ipsum totū nō erit sibi se trāsmutans. i. non trāsmutabit corp^{us} indiuisibilia que sibi adueniūt et remanēt incorrupta. vñ signāter dicit alio mixto: q^{uod} talia corp^{us} nō miscentur adinuicē sicut grana frumenti in modio.

T. c. 83. Quid igitur est generare et facere: et generari et pati adinuicem: et quomodo contingit et quomodo inquirunt quidam non cōtingit autem determinatum sit hoc modo.

T. c. 84. Ultimo epiloga: et patet in littera. Lectio. XXII.

R. Eliquum autem videndum de mixtione sibi eundem modum methodi. Hoc enim erat tertium propositum a principio.

T. c. 85. Scrutandum autem est quid mixtio et quid miscibile: et quibus existit entium: et quomodo. Amplius autem utruq^{ue} ne est mixtio: an hoc mendacium.

D. ostq^{ue} p^{re}s determinauit de tactu et de facerationem. hic determinat de mixtione que fuit tertius eorum: de quibus supra p^{re}miserat se dictū. est enim etiam mixtio necessaria ad gñationem eoz que ex elementis gñant. qñ enim sit gñatio simplicis elementū tūc nulla sit mixtio. Circa hoc ergo duo facit. primo manifestat intentionē suam. scō. p^{re}sequit^{ur} intētiū ibi. Impossibile enim alterū. Dicit ergo primo q^{uod} post p^{re}dicta restat nos videre de mixtione sibi eundem modū methodi:

et ideo q^{uod} mixtio erat tertius eoz que ponit tractanda. Cū aut^{em} intēda: per hoc q^{uod} dixit sibi eundem modū methodi. declarat cū subdit q^{uod} p^{re}scruādū est quid est mixtio: et q^{uod} miscibile: et quibus existit entium. i. que contingit misceri: et vidēdū quō fiat. et si sit mixtio. uel utrum sit mendaciū mixtionē fieri: q^{uod} hoc modo supra quesitū de alijs. Cū deinde cum dicit.

T. c. 86. Impossibile est enim alterum altero misceri: quemadmodum dicunt quidam entibus quidem adhuc mixtis et non alteratis: non magis nunc mixta esse q^{uam} prius inquirunt. Sed consimiliter se habere. Altero autē corrupto non mixta esse: sed hoc quidem esse: hoc autem non esse: mixtionem autem similiter habentium esse. Eodem modo et si ambobus conuenientibus corruptus est alterutrum mixtorum. Nō enim esse mixta nullatenus entia.

T. c. 87. Prosequit^{ur} intētiū. et circa hoc duo facit. Primo p^{re}terat ultimā questionē. s. an mixtio sit. Scō. penultimā questionē. s. quō mixtio fiat ibi. Continū autē bis. J. Alias aut^{em} questionēs nō p^{re}sequit^{ur} q^{uod} ex cognitiōe istarum relique innoteat. Circa primā duo facit. primo ponit rōnes ostendētes mixtionē nō esse. 2° soluit eas ibi. Dic qdē sermo videt. J. Cū dicit ergo p^{ri}mo q^{uod} sit quidā dicēs nō esse possibile mixtionē fieri. et ad hoc probādū utebant^{ur} tali rōne. Qñ mixtibilia ueniunt ad mixtionē aut manēt sicut p^{re}s in forma et specie aut nō manēt sed corruptū ambo uel alterū. si ambo manēt in forma et specie sicut p^{re}s et nō alterant^{ur}: tūc non sunt magis mixta q^{uam} prius sed p^{re}sequēter se hñt. Si autem alterū corruptū nec etiā tūc erit mixtio sed corruptio vnius et p^{re}seruatio alterius nō corrupti. si aut^{em} ambo inuicē corruptū tūc etiā nō erit mixtio: q^{uod} non p^{oss}unt esse mixta que nullo modo sunt entia. Cū deinde cū dicit.

T. c. 88. Hic quidem videtur sermo querere q^{uod} differt actu mixtio a generatione et corruptio: ne: et quid miscibile a generabili et corruptibili. Manifestum enim q^{uod} oportet differre si est mixtio. Quapropter his entibus manifestis quesita soluentur utiq^{ue}.

T. c. 89. Determinat p^{ro}positā questionē. et q^{uod} ratio negantium mixtionē eē: querit differētiās mixtionis et gñationis et miscibilis et gñabilis. Ideo p^{re}s p^{ri}mo ostēdit differētiā eoz adinuicē et mixtionis ad alios modos. 2° soluit sibi p^{ro}positā opinionē ibi. Qñ aut^{em} sunt hec quidē potētia. J. Circa primā duo facit. p^{ri}mo ponit dīam mixtionis et gñationis. 2° mixtionis ad augmētā et alterationem ibi. Scō. aut^{em} eundē modum. J. Cū dicit ergo p^{ri}mo q^{uod} sermo eoz qui negāt mixtionē fieri vidēt^{ur} querere dīam mixtionis et gñationis. Querit etiā in quo differt miscibile a gñabili et corruptibili. manifestū enī est q^{uod} si est mixtio oportet eas differre ab alteratione et augmētō et gñatione que sunt mutationes ad formam et quādo ista differētia erit manifesta tūc soluetur questio. ponit ergo dīam mixtionis et gñationis cū dicit.

T. c. 90. At vō neq^{ue} materiā igni misceri dicimus: neq^{ue} misceri cū exardet. Neq^{ue} ipsam ipsiā particulis neq^{ue} ignis: sed ignem quidē generari: hanc autem corrumpi.

T. c. 91. Dicēs

T. c. 92.

T. c. 93. Dicēs q^{uod} mā nō dicit^{ur} misceri gñabilis sed potius effici actu per formā. nihil enim aliud ad gñationē requirit^{ur} sibi sibi. in 5° meta^{ph}. nisi agēs reducēs mām p^{er}existētem in potētia ad actū. vñ in 8° meta^{ph} dicit q^{uod} nō est alia causa quare p^{re}s diffinitio: nō sunt uere vnum nisi agēs q^{uod} reduxit ad actū q^{uod} p^{re}s erat in potētia. materia enim in qua gñat ignis nō dicit^{ur} misceri igni nec etiam forme ipsius. Sicut nō dicimus ignē misceri lignis cū ardet ea: nec etiā dicimus q^{uod} mā ignis miscet^{ur} particulis ignis: neq^{ue} ipsi igni. Sicut dicimus q^{uod} vñ miscibile miscet^{ur} particulis alterius miscibilis et ipsi miscibili. Sed dicimus mā ignis: sicut ligna uel aliud corrūpit^{ur} ignē aut^{em} gñari. ex quo manifeste p^{oss}et p^{er}cludi q^{uod} mixtio nō est gñatio neq^{ue} corruptio. Cū deinde cū dicit.

T. c. 94. Secundum autem modum eundem neq^{ue} corpori cibum: neq^{ue} figuram cere mixtam: neq^{ue} figure tumorem: neq^{ue} corpus et albus. Neq^{ue} totaliter passiones et habitus posse esse mixta rebus. Saluata enim vidēt^{ur}: sed tamen neq^{ue} album et disciplinam contingit misceri: neq^{ue} aliud non separabilem aliq^{uod}. Sed de hoc dicunt quidā non bene qui oīa quandoq^{ue} simul esse dicunt et mixta eē. Nō enim omne omni miscibile: sed oportet existere separabile utruq^{ue} mixtorum. Passionum autem nulla separabilis.

T. c. 95. Ponit dīam mixtionis ad alios modos. et p^{ri}mo ad augmētā. o. q^{uod} sibi eundē modū nō dicimus cibū misceri corpori cibato: q^{uod} cibū trāsit in dīam corpus: q^{uod} manet sibi formā. Cū neutriū miscibilis ita manet sicut corpus cibati. s. indiuisum et specie nullo mō alterat^{ur}: sic patet q^{uod} mixtio differt ab augmētō. Differt etiā ab alteratione sicut p^{ri}mo patet in artibus: nō enim dicim^{us} si figurā misceri cere nec figuram misceri quātitati sine tumori q^{uod} utruq^{ue} manet indiuisum a specie nullo mō alterat^{ur}. J. Idē ostēdit in alterationibus nālib^{us}. nō enī dicimus q^{uod} albedo miscet^{ur} corpori quādo corpus sit albus: et nō nulla passio et nullus habitus miscet^{ur} alijs rebus: sed sunt in eis sicut in subiecto. Cū et ratio huius est: q^{uod} ambo. s. tam accidēs q^{uod} subiectū videt^{ur} esse saluata et nō alterata: sicut nulla accidēs miscet^{ur} alijs accidenti. Et vniuersaliter nullū q^{uod} nō p^{oss}ingit separari et per se existere p^{oss}et misceri: q^{uod} oīa miscibilia p^{ri}mo sunt separata et post mixtionē separari possunt: et p^{ro}pter hoc non bñ dixerūt aliq^{ui} oīa fuisse similia sicut dicit^{ur} in p^{ri}mo p^{ri}ncipio. Nō enī oīe cūlibet miscet^{ur}. sed oportet miscibilia eē talia: quoz utruq^{ue} possit separari: passio aut^{em} nulla est separabilis: ideo nec miscibilis. Cū deinde cū dicit.

T. c. 96.

T. c. 97. Quoniam autem sunt hec quidem potētia hec autem actu entium contingit mixta eē aliquāliter et non esse. Actu quidem ente aliquo generato ex ipsis: potētia autē adhuc utroq^{ue} que erant anteq^{ue} miscerentur et non partita. Hic autem sermo quesitū p^{ri}us. Videtur enim que miscentur p^{ri}us ex separatis conuenientia et possibilia separari rursus neq^{ue} manent igitur actu ut corpus et albus: neq^{ue} corrumpuntur: neq^{ue} alterum: neq^{ue} ambo. saluatur enim virtus eorum. Ideo hec quidem derelinquantur.

T. c. 98. Soluit p^{re}dictā questionē dicēs: q^{uod} entia quedam sunt entia in potētia et quedā in actu. vñ mixta postq^{ue} mixta sunt cōtingit aliquāliter eē et aliquāliter non eē in mixto. Sunt enim ibi in potētia: saluata tñ virtute eoz: sed nō sunt ibi actu. Ipsum enim gñatū est aliud ab ipsis miscibilibus siue mixtis: et est in potētia ipsa miscibilia que ante mixtionē sunt separata. ita p^{oss}ingit post mixtionem separari: in mixto nō sunt ab inuicē diuisa: et hoc est q^{uod} sermo habet^{ur} siue rō negatiū mixtionem quesitū. s. quō elementa manerēt in mixto. videmus enī q^{uod} ea que miscent^{ur} p^{oss}ueniūt ex p^{re}s separatis: et postq^{ue} p^{oss}ueniunt rursus separant^{ur}: q^{uod} leuia aliq^{ui} ascēdēt et graua descēdēt.

T. c. 99. Cū enim elementa que sunt in mixto sunt ibi p^{er} naturā: q^{uod} sunt extra p^{ro}priā regionē (ut dicit^{ur} 2° de celo.) q^{uod} aut^{em} est p^{er} naturā nō p^{oss}et eē sempiternū: necesse est ipsa separari. nō ergo manēt elementa in mixto actu sine aliq^{ua} alteratione: sicut corpus albus: nec ambo: nec aliter corrumpunt^{ur} oīno: sicut in gñatione et corruptione. saluatur enim virtus eoz.

T. c. 100. Ad euidētiā aut^{em} huius questionis duo sunt cōsideranda: super que ista questio est fundata. Primū est q^{uod} elementa ueniūt ad mixtionē scō. est quō elementa sunt in mixto. Cū circa p^{ri}ma sciēdū est q^{uod} sibi dicta p^{ro}p^{ri}ia mōuens elementa ad mixtionē est imiscibile: et hoc est ipsum celū siue astrata in ipso q^{uod} est diuersum a nā q^{uod} mōuens elementorum. (ut p^{ro}bātū est in p^{ri}mo de celo et mūdo.) Cū itē (sicut ostēdit p^{re}s in p^{ri}mo meteoroz.) istē mūdus q^{uod} mōuens elementoz est de necessitate p^{ri}ncipius. i. p^{ri}ncipius superioribus motibus ut oīs ipsius virtus gubernet inde: q^{uod} illud oportet purare p^{ri}ma: cām q^{uod} oībus est p^{ri}ncipium motus. tale aut^{em} est ipsum celū: et ideo ibidem subdit q^{uod} causa eoz que accidūt circa ignē terrā et alia elementa est virtus eoz que sem^{per} mouent^{ur}. vñ in eodem dicit q^{uod} spera ignis mouet^{ur} circulariter: et etiā spera aeris lz nō tota per rap^{er}ū firmamētū. hñt etiā alie stelle specialem effectū in alijs elementis: sicut spera solis in qua est effectus caloris est nata mouere ignē: et spera lune est nata mouere aquā sicut ad sensum patet. alie autē sperę quę planetarū nate sunt mouere aerē: et ideo aer tot diuersis motibus mouet^{ur}. Est enim in aere frigus et gelatiū ex spera saturni: et estus ex spera martis: et tēperies in calido ex spera iouis. et tēperies in frigido ex spera ueneris: commiscibilitas et passibilitas facilis ex spera mercurij. Spera aut^{em} stellarū fixarū que est scōda in qua sunt multe imagines multe in gñatis. lz ergo elementa leuia nō descēdāt ex se nec graua ascēdāt ex se: tñ ex motoribus vñbus ordinibus motū aliquando descēdāt leuia: et ascēdāt graua. hñt aut^{em} p^{oss}ueniēs exemplū est in q^{uod} litatibus actiuis et passiuis corp^{us} animati.

T. c. 101. Nō enī in aīali sem^{per} mouēt^{ur} calidū sibi nāz ignis nec agit actū ignis oīno: sed potius mouet^{ur} in id ad q^{uod} dirigit^{ur} ab aīa et agit ad terminū et finē intētiū ab ea (sic p^{re}s dicit^{ur} p^{ri}ma Empe. in 2° de aīa.) Cū aut^{em} mot^{us} celi et opus nāe sit opus intelligētię (ut dicit^{ur} p^{re}s) nō sem^{per} sequunt^{ur} elementa p^{ro}p^{ri}ia impetū sui motus: sed aliq^{ui} mouebunt^{ur} in id ad q^{uod} per uolūtātē intelligētię dirigent^{ur} siue per virtutē stellarū. Si de p^{ro}p^{ri}quo siue in strumētali motore loq^{ui}mur: hoc aut^{em} manifestū est exēplum uapores terrestri eleuato a terra: sicut dicit^{ur} in p^{ri}mo meta^{ph}. qui p^{er} virtutē solis ascēdit ad calidā regionē aeris. Et de uapore humido et aquolo sibi ascēdētē. vñ cū in aere sunt quedā p^{re}s ignite et aerē et aquee et terre mouent^{ur} a se inuicē ascēdēdo et descēdēdo. q^{uod} aut^{em} ignis sit in aere: patet per p^{ri}ma in p^{ri}mo meta^{ph}. dicit enī q^{uod} ambitus ignis p^{er} aerē frequēter spargit motū. i. p^{er}

Qualiter
elementa
ueniunt
ad
mixtionē
et cū nō
ē
miscibile.
t. c. 12.
t. c. 13.

t. c. 37.

virtutē celestis motus et fert violentia deorsum: et ideo sunt aliquae partes ignis et in rore et in vaporibus pluviae libus descendentes: quas vapores accipit in regione aeris calefacta: et ideo aque pluviales sunt vaporose et calide. et hec etiam est causa quod nix descendere non est tantum in frigiditate sicut in alijs huiusmodi descendunt partes igne ad locum mixtionis. Ex his patet quod ad mixtionem non movet violentia sed natura: et ideo mixtio non est violenta sed naturalis. Circa secundam autem diversam opinionem opinantur. Sunt enim quidam dicentes quod qualitatibus activis et passivis ad medium redactis aliter per alterationem forme generales elementorum manent in mixto: quod si non maneret corruptio quedam erit in mixto. Rursus etiam quod aliter simplicia corpora elementorum ratione amitterent. Elementum enim est ex quo componitur aliquid et est in eo (ut dicitur 5° meta^{ce}). Ista opinio est impossibilis. Impossibile enim materiam per idem diversas formas elementorum suscipere. Si igitur in corpore mixto forme substantiales elementorum salutareretur oportebit diversis partibus materiam eas inesse. materia autem diversas partes accipere est impossibile nisi preintellecta quantitate in materia sublatam enim quantitatem materiam indivisibilem permanet (sicut patet in primo physice). Ex materia autem sub quantitate existente et forma substantiāli adveniente corpus physice constituitur. Diverse igitur partes materiam forme elementorum subsistentes plurimum corporum rationem suscipiunt. Multa autem corpora impossibile est esse simul. Non igitur in qualibet parte corporis mixti erit quartum elementum: et si sit non erit vera mixtio: sed ad sensum sicut accidit in congregatione corporum insensibilium propter parvitatem quolibet forma substantiālis propriam dispositionem accipit in materia sine qua esse non potest: unde altera est via ad alterationem: altera ad corruptionem. Impossibile autem est eandem esse dispositionem quam requirit forma ignis: et quam requirit forma aeris vel aque: sed sunt contrarie. contraria autem non possunt in eodem subiecto. Impossibile est igitur quod in eadem parte mixti sint forme substantiales ignis et aque. Si igitur mixtio fiat remanentibus formis simplicium corporum, sequitur quod non sit mixtio: sed solum ad sensum quasi iuxta se positis partibus insensibilibus propter parvitatem. Quidam utriusque rationes vitare volentes in maius inconueniens inciderunt. ut enim mixtionem ab elementorum corruptione distinguere: dixerunt formas substantiales elementorum aliter remanere in mixto. Sed rursus ne cohererent mixtionem ad sensum: et non secundum veritatem ponere: posuerunt quod forme elementorum non manent in mixto secundum suum complementum. Sed in quodam medio reducunt. Dicunt enim quod forme elementorum suscipiunt magis et minus et habent contrarietatem ad invicem: et hec manifeste repugnant communī opinioni et dictis Aristotelis dicentis in prima de generatione et corruptione quod substantie nihil est contrarium: et quod non recipit magis et minus. Alterius procedunt dicentes quod forme elementorum sunt imperfectissime in parte materie prime pingiores. unde sunt medie inter formas substantiales et accidentales. Et sic inquantum accidunt ad naturam formam accidentalem magis et minus suscipere possunt. Hec autem positio multiplex improbabilis est. primo quod eam aliquid medium inter substantiam et accidentem esse omnino impossibile. esset enim aliquid medium inter affirmationem et negationem. proprium enim accidentis est in subiecto esse: substantie vero in subiecto non esse. forme autem substantiales sunt quidem in materia sed non in subiecto. Nam subiectus est hoc aliquid: forma autem substantiālis est que facit hoc aliquid non autem presupponit ipsum. Item ridiculum est dicere medium esse inter ea que non sunt unius generis (ut patet

in 10° meta^{ce}). medium enim et extrema ex eodem genere esse oportet. nihil ergo medium esse potest inter substantiam et accidentem. Unde impossibile est formas elementorum suscipere magis et minus. omnis enim forma recipiens magis et minus est divisibilis per accidentem in quantum. substantia potest eam precipare vel magis vel minus. Secundum autem id quod est divisibile vel per accidentem vel per se pertinet esse motum primum (ut patet in 6° physice). si igitur forme substantiales elementorum suscipiunt magis et minus tam generatio quam corruptio erit motus continuus: quod est impossibile. Nam motus primum non est nisi in tribus generibus. scilicet in quantitate qualitate et ubi. Oportet igitur aliam modum invenire: quo et veritas mixtionis salvetur: et tamen elementa non totaliter corrumpantur sed aliquantulum in mixto remaneant. Considerandum est igitur quod qualitates activae et passivae elementorum triae sunt ad invicem: et magis et minus recipiunt. Ex his autem qualitatibus que suscipiunt magis et minus primum potest media qualitas que sapit utriusque extremi nam sicut palidum inter album et nigrum. sic igitur remissio excellens elementorum qualitatibus constituitur ex eis quedam qualitas media que est propria qualitas corporis mixti: differens tamen in diversis secundum diversam mixtionem proportionem: et hec quidem qualitas est propria dispositio ad formam corporis mixti. sicut qualitas simplex ad formam corporis simplicis. Sicut igitur extrema inveniuntur in medio quod precipat nam utriusque sic qualitates simplicium corporum inveniuntur in qualitate corporis mixti. Qualitas autem simplicis corporis est quod aliud a forma substantiāli ipsius agit tamen virtute forme substantiālis: alioquin calor calefaceret tamen non autem forma substantiālis educeret in actu. cum nihil agat supra suam speciem. Sunt igitur virtutes formarum substantiālium simplicium corporum in corporibus mixtis non actu sed virtute. Et hoc quod dicit philosophus non manent igitur elementa. scilicet in mixto actu ut corpus album: nec corrumpunt nec alterum nec ambo: saluat enim virtus eorum. Lectio XXIII.

Quoniam autem his questionibus dicendum utrum ne mixtio ad sensum est: ut quoniam ita in parva dividuntur que miscentur et ponuntur ad invicem hoc modo: ut non manifestum sit sensui unum quodque tunc mixta sunt.

Non est quod philosophus determinavit mixtionem esse. hic determinat quod fiat mixtio. Et circa hoc duo facit. Primo ponit opiniones aliorum de modo mixtionis. 2° ponit opinionem propriam ibi. Sunt ita quod ut diximus. Circa primum duo facit. primo ponit opiniones aliorum. 2° reprobat eas ibi. Si autem est omne corpus. Circa primum sciendum est quod de modo mixtionis duplex fuit opinio. una fuit quod tunc solum mixtio fiat quoniam miscibilia dividuntur in tam minima secundum quantitates quod sensus ea percipere non potest: et quando illa minima fuerint secus invicem posita non alterata tunc dicunt fieri mixtionem: et hanc opinionem primo ponit philosophus. Secunda opinionem ponit ibi.

Aut non sunt. Sed est ut quocumque secus quacumque sit particula mixtorum. dicitur enim sic illo modo. v. g. ordinem mixtum frumento: quoniam quodcumque secus quodcumque ponetur.

Que fuit talis: quod cum miscibilia sunt divisa non ita ut sita divisio minima secundum sensum: sed sita in minima secundum materiam. scilicet non sit accipere minus quod servet materiam et operationem miscibilis. Conueniunt enim ambe istae opiniones: quod dicitur mixtionem esse secundum minima

minima sed differre: quod prima ponit minima quo ad sensum. secunda minima secundum materiam. Dicit ergo philosophus quod dicendum est et determinandum continuum questionem. scilicet si ita sit ut dicitur prima opinio: vel sicut dicitur secunda que dicitur. scilicet quod divisio corpore in minima simpliciter: quolibet pars eius est secus quam cunctae partes alterius. Dicitur enim sic a quibusdam (verbi gratia) sicut si diceremus ordinem mixtum cum frumento. Iam enim illa discernatur: tamen sunt minima sui generis. Et ad similitudinem istorum dicunt fieri mixtionem elementorum: quando in minima simpliciter divisio elemento: quolibet pars unius est iuxta partem alterius. Deinde cum dicitur.

Si autem est omne corpus divisibile si est corpus corpori miscibile omniomeros. Quacumque uti oportebit pre fieri secus quacumque. **Q**uoniam autem non est in minima divisio. Neque compositio idem et mixtio sed aliud: manifestum quod neque sunt parva saluata oportet que miscentur dicere mixta esse. Compositio enim erit et non praxis: neque mixtio. Neque habebit eandem rationem cum toto pars. Dicimus autem oportere si mixtum est aliquid: mixturam omniomeros esse. Ut quocumque modo aque pars aqua: ita et temperati. Si autem secundum parva compositio esset mixtio: et nihil pertingeret horum: sed solum quidem mixta ad sensum.

Destrui predictas opiniones. et primo per rationem communem ambabus. Secundo per rationem propriam ibi. Et idem hinc. Dicit ergo primo. si omne corpus est divisibile. Si corpus corpori est miscibile de ratione mixture est quod quolibet pars unius miscibilis sit omniomeros: et oportet quod quolibet pars sit iuxta quolibet partes alterius miscibilis. Quoniam autem mixtio non est compositio divisorum in minima latetia sensum: sicut dicebat prima opinio. nec etiam sicut dicebat secunda. manifestum est quod non erit mixtio secundum parva saluata in specie et virtute quia tunc esset potius quedam compositio et non mixtio: nec haberet quolibet pars eandem rationem cum toto. Nos autem dicimus quod si est aliquod mixturam oportet ipsum omniomeros. scilicet eiusdem rationis in parte et in toto. Et sicut quolibet pars aque est aqua: ita quolibet pars mixti est mixtum. Si autem mixtio esset compositio secundum parva: ut dicebat utraque opinio: differenter: nihil horum contingenter sed solum mixtio ad sensum: et non secundum veritatem. Deinde cum dicitur.

Et idem huic quidem mixtum si non videtur quod acutius lineo aut non mixtum videbitur.

Ponit proprias rationes. Et primo contra primam opinionem. d. quod si hoc modo fiat mixtio: sicut prima opinio dicebat: illud quod esset unum mixtum: puta ei qui videt acutius esse alterum non mixtum: puta lineo videtur acutius. Secundo arguit contra secundam opinionem ibi.

Neque divisione ut quocumque secus quacumque pars. Impossibile enim ita dividere. Aut igitur non erit mixtio: aut dicendum est hoc quo modo contingit fieri rursus.

Dices quod mixtio non est ex divisione minimorum: quia in minima simpliciter impossibile est dividere corpus: ita quod in eis sit divisio. Si autem minima essent physice: tunc esset congregatio et non mixtio. Aut igitur mixtio non

est: cum hi duo modi esse non possunt. Aut rursus dicendum est quod pertingit mixtionem fieri. Deinde cum dicitur. **S**unt utique ut diximus entia: hec quidem activa: hec autem passiva ab his. Hec quidem igitur convertuntur: quorum eadem materia est: et activa ad invicem et passiva ab invicem. Hec autem faciunt impassibilia entia: quorum non est eadem materia. **D**eterminat de modo mixtionis secundum propriam opinionem et primo premitit quendam divisionem necessariam ad propositum ostendendum. d. quod sicut supra dictum est entia quedam sunt activa: quedam passiva: ab his. scilicet actiuis. sed istorum quedam coequantur in materia: et talia in agendo et patiendo ad invicem convertuntur. Quedam vero sunt quorum non eadem materia est: et talium iam unum agit et reliquum patitur: non tamen in hoc convertuntur ad invicem. Secundo ibi.

Horum quidem igitur non est mixtio: ideoque neque medicativa facit sanitatem: neque sanitas est mixta corporibus.

Prosequitur intentum. et circa hoc tria facit. Primo ostendit que non sunt miscibilia sive ex quibus non potest fieri mixtio. Secundo ostendit quando et ex quibus fiat mixtio ibi. Quando autem potentius adequantur. Tertio rediit iterum super primum: ut melius manifestet que nullo modo sunt miscibilia ibi. Quando autem alterum. Dicit ergo primo quod eorum que non coequantur in materia non potest esse mixtio: et ideo iam medicina facit sanitatem: non tamen patitur a sanitate: et ideo misceri ibi non potest. Neque sanitas vel aliquid accidet miscet corporibus: et talia immiscibilia sunt ex sui natura. Queda autem sunt miscibilia ex sui natura: tamen per accidentem misceri non possunt: et que sunt ista declarat ibi.

Actiuorum autem et passiuorum quocumque sunt facile divisibilia. Multa quidem paucis et magna paucis composita non faciunt mixtionem: sed augmentationem dominantis. Transmutat enim alterum in dominans. Ideo gutta vini in mille millis amphoris aque non miscetur. Soluitur enim species et transmutatur in omnem aquam.

Dices quod si multa de genere activorum et passivorum componantur: et magna parvis non faciunt mixtionem: sed faciunt augmentationem predominantis: per cuius virtutem alterum. scilicet paucum vel parvum transmutat in alterum predominantis: et ideo gutta vini in mille millibus amphoris aque non miscetur: quia ipsa aqua: quod forma sue species eius transmutat et corrumpitur in totam aquam. Deinde cum dicitur.

Quando autem potentius adequantur equaliter: tunc transmutat utrumque in dominans in simplicius natura: non generat enim alterum sed medium commune. Manifestum igitur quoniam hec sunt miscibilia quocumque contrarietate habent facientium. Hec sunt enim ab invicem passiva.

Ostendit ex quibus et quando fiat mixtio: et circa hoc tria facit. Primo ostendit quando et ex quibus fiat mixtio. Secundo ostendit que facilius miscentur ibi. Parva autem. Tertio que difficilius ibi. Multum autem. Dicit ergo primo quoniam potentius miscibilia adequantur: tunc unum quodque miscibilium equaliter dominatur et unum quodque ad alterum tanquam dominans transmutat: et unum quodque ex simplicius natura aliquid transmutat: nec tamen uno corrupto aliud generatur: **DDD**

Quod est
mixtio
opinioI. c. 4.
Impro-
batio.

I. c. 7.

2^a opinio.Impro-
batio.

I. c. 15.

Opinio
pro-
pria.

I. c. 8.

I. c. 87

I. c. 88

I. c. 89

sed sit medium inde comune qd participat oim vtu-
tes miscibilium cōiuncto: manifestus est ergo qd hec
sunt miscibilia quecūq; sunt de numero faciētiū sine
agētū: et habet p̄tarietate: quia hec sunt adinuicem
passiua: et hoc est primo qd requiritur in miscibilibus.

Dubitat

Contra hoc autem qd hic dicitur obijciunt a quibus-
dam: qd sic miscibilia potēte adequant ita est virtus
resistendi quāta est virtus ad agēdum: et ita nec agent
nec patient adinuicem. Et obijciunt Avic. et Alga-
zel dicētes: qd si miscibilia adequant in mixto non ma-
gis inclinabit illud mixtum sursum qz deorsum vel ad
aliquā aliam loci differētiā: cum nullū sit in ipso p̄do
minas elemētū: et adhuc legatur qd quilibet motus f3
triplū magis est violentus qz naturalis: et similiter est de
loco. Et sequeret etiaz qd ois mixtio esset vna. Et ita
ex similibus in quātitate et qualitate essent caro et ossa
et lapis et cetera mixta. qd est impossibile.

Ratio

Ad qd dīcēdum est qd cuz ois mixtio naturalis sit pro-
pter generationē non sic sunt intelligēda uerba p̄bi qd
in mixto sit qualitas virtutū et potētiarum ut p̄ma ra-
tio procedebat: nec etiā oportet qd ibi sit equalitas quā-
titatis ipsorū miscibilium. Sed est intelligēdū qd ibi sit
qualitas proportionis que regit formā generāde: pro-
pter quam est mixtio: et per hoc patet solutio ad obie-
cta. Et deinde cum dicit.

Et parua autem paruis posita secus miscen-
tur magis: facilius enim inuicem et citi⁹ tran-
seunt.

Ostēdit que facilius et bñ miscē. d. qd qñ pua miscē-
tur p̄uis: tūc facili⁹ sit mixtio: qd talia facilius et citi⁹ trā-
seūt per se inuicē alterādo. Et deinde cum dicit.

Alutuz autem et a multo tardius hoc ope-
ratur. Ideo et bene determinabilia diuisibili-
um et passiuorum miscibilia. Diuidunt enīz
hec in parua facilius. hoc enim est bene de-
terminabile esse. v. g. humida miscibilia ma-
xime corporum. Bene determinabile enim
maxime humidum diuisibile: si non visco-
sum sit: hec enim utiqz ampliozem et maio-
rem solum tumorem faciunt.

Ostēdit que tarde et de difficili cōmiscē. d. qd quan-
do multū miscē multo: tūc tardi⁹ et de difficili cōmiscē-
tur. et hoc ideo: qd difficili⁹ adinuicē alterant et tardius
trāseūt per se inuicē. Et Regit etiā ad faciliē mixtionē
qd miscibilia sint bene terminabilia adinuicem passi-
ua: et hoc ideo qd bene terminabilia cuz sint subtilia et
humida facilius diuidunt in parua que facilius com-
miscē qz magna: hoc enim est bene terminabile: qd
est bene diuisibile in parua. v. g. humida que sunt iter
cetera corpora bene miscibilia: et hoc ideo qd humidus
inter alia corpora est magis diuisibile in parua: nisi il-
lud humidū sit viscosum: qd sicut dicit in quarto me-
thorū. partes humidi viscosi cōiacent: sicut glutī-
num: propter mixtū eis subtiliter siccu qd apprehēdit
vndiqz humidum: et non sinit elabi oleum. quādo vō
aque admisceat: qd lubrica simul iuncta uel lubricum hu-
mido cōpositum auget tumore sine quātitate: sed non
miscetur ei sic qd quilibet pars eius alteret et alteret ab
eo ad mediā naturā mixti. Et deinde cum dicit.

Quando autem alterum solum passiuum
erit: aut uehementer: hoc autem ualde parū
aut nihil amplius mixtuz ex ambobus aut

parum quod contingit circa stānum et c.

Quedam enim balbutiuntur adinuicem et
epaphoterizāt. Videtur enīz qualiter et mix-
ta remisse. Etenim alterum quidem suscepti-
bile: alterum autem species quod in his cō-
tingit: stānum enim ut passio aliqua sine ma-
teria cris pene euāescit mixtum omne co-
lorans solum. Idem autem hoc contingit
in alijs.

L.c. 90

Ostēdit iterum primū ut melius declararet que sunt
que nullo modo misceri possunt. d. qd quando solū al-
terum est passiuum ita qd non agat in alterū: talia nul-
lo modo miscētur: et hoc est quādo miscibilia nō cōmu-
nicant in materia. Quādo vō cōmunicant in materia
sed vnum uehementer agit et alterū uehemēter pati-
tur: et non tantū agit quantū primū: neqz talis pōt
esse mixtio: uel si est aliqua parū relinquitur de eo qd
uehementer patitur: sicut patet in stāno et gre. Et si
in gre liquefacto miscetur modicum de stāno: tunc stā-
num per uehementiam actionis cris euaporat: et nihil
forte remanet: nisi calor quidam: et est simile balbutien-
tibus qui vna littera prolata aliam distincte non pro-
ferunt. idem etiam contingit in multis alijs. Et deinde
cum dicit.

Manifestum igitur ex his que dicta sunt qd
est mixtio: et quid est mixtio: et qre est: et que
sunt miscibilia entium: quoniam sunt quedā
quasi passiuā abinuicem et bene determina-
bilia et bene diuisibilia. Hec enim neqz cor-
rupta esse necessarium quando mixta: neqz
adhuc simpliciter eadem esse que prius. Ne-
qz compositionem esse mixtionem eorum:
neqz ad sensum. Sed est miscibile quidē qd
cūqz bene determinabile ens: passiuum fue-
rit et actiuum et tali miscibile est: ad omiome-
rum enim miscibile. Mixtio autem est mi-
scibilium alteratorum vno.

Recapitulat que dicta sunt de mixtione per quod et
iam quarta questio declaratur que fuit p̄mo propo-
ta in principio huius capituli. d. manifestum ē ex his
quedicta sunt: et qd est mixtio: et quid est: et quare est: qd
p̄pter passionem et actionē contrariorum. et dictū est
etiā que sunt miscibilia: quādo ista passiuā adinuicē
et bene terminabilia: et talia sūt bene diuisibilia. Dicit
est etiam qd ad hoc qd sit mixtio: necessarium est qd mi-
scibilia non sint simpliciter corrupta: nec sunt simplici-
ter eadem ut prius: sunt enim corrupta quantū ad for-
mas et remanent quātum ad virtutē: ut supra ostēsum
est. Adhuc etiam ostēsum est qd mixtio nō est compo-
sicio minimorū p̄m naturā sicut dicebat vna opinio.
nec minimorū p̄m sensum: ut dicebat alia: talia enim
minima nō sunt miscibilia. Sed illud est miscibile qd
cum est bene determinabile actiuū et passiuū: et illud
admisceat: cuz tali miscibili est miscibile ad omiomerū
i. facit cum alio mixtū: qd est eiusdē rationis in toto et
in partibus. patet etiā qd mixtio est miscibilium altera-
torum vno: que quidem alteratio solū est intelligēda
in virtutibus sine qualitatibus eorum: sed si etiam al-
teratio sumatur improprie mixtio est miscibilium alte-
ratorum: id est corruptorum p̄m fo. mas vno.

Aristoteles

Aristotelis Stagiritę peripateticorū principis de ge-
neratione et corruptione Textus secūdi et ultimi libri.

Lectio. I.

L.c. I.

Emixtione quidē igitur et ta-
ctu: et facē et pati dictum est
q̄ mō existāt trāsmutanti-
bz nām. Ampli⁹ aut de gnā-
tione et corruptione aliqua et
simplici: et quō est: et p̄p quam
cām. Sili⁹ aut et de alteratio-

ne dictū est quid est alterari: et quā hēt dīaz
eoz. Reliquum aut p̄siderare circa uocata
elemēta eoz. Gnatio quidē et corruptio
oibus natura subsistentibus substantijs est
non sine sensibilibus corporibus.

Diui Thomę Agnatis doctoris Angelici or. p̄di-
catorij iter latinus Aristotelis Expositores facile p̄n-
cipis in scōz et ultimū de gnatione et corruptione uolu-
men p̄clarissime interpretationes.

Ostēdit qd p̄bi in p̄o li^o determinauit
de gnatione et corruptione
in cōi: et de motib⁹ p̄tib⁹. s. de alteratiōe
et augmēto. Nūc in 2° li^o determinat de
gnatione et corruptione in spālī. s. de gnā-
tione et corruptione elemētū. Et circa h
duo facit. p̄o recapitulat ea que dicta sūt
in p̄o li^o: et p̄tinuat dicta dīcēdis dādo in-
tentionē. Scōdo p̄sequitur intentū ibi. Hoz aut sibi
ciā. Et dicit p̄mo qd dictū est iā in p̄mo li^o de mix-
tione et de tactu: et de facē et pati quō existunt his que
trāsmutant f3 nām. Ampli⁹ etiā dictū de gnatione et
corruptione quō est: et p̄p quā cām. Et sili⁹ etiā dictū
est de alteratiōe qd est: et i quo differt a gnatiōe et cor-
ruptione. Et Relinqt autē in h 2° li^o p̄siderare de cor-
porib⁹ que elemēta uocant anteqz p̄siderem⁹ i libris
de gnatione et corruptione eoz. spālīz sic lapidū et
metalloz et plātaz et alīaz: et h iō qd oēs sūt stātie que
gīant et corrūpūnt nō sūt sine istis sensibilib⁹ corpib⁹
s. q̄tuor elemētis. Et dicunt autē elemēta antonoma-
lice sensibilia: qd eoz oīe sine p̄n^o que sūt q̄tuor q̄lita-
tes. s. calidū: frigidū: humidū: et siccu sunt cāe oīz
aliāz qualitatū tangibilīz. Et deinde cum dicit.

Quas ele-
mēta sen-
sibilia an-
tonomati-
ce dicunt
L.c. 1.

Hoz aut subiectā mām: bi quidē ēē inqunt
vnā: ut puta aerē ponentes: aut ignē: aut ali-
qd mediū. Hoz aliqd et corpus ens separa-
bile: bi aut plura p̄ numerū vno. Bi quidēz
ignē et terrā. Bi aut et hec et aerē tertius. Bi
aut et hoc et aquā quartū: ut empedocles ex
quib⁹ p̄gregatis et legregatis et alteratis ait
p̄tingē gnationem et corruptionē rebus.

P̄olegatur intentū. et circa hoc duo facit. p̄o ingrit de
sba et nūo eoz. 2° de mutua ipsorū gnatione et corru-
ptione ibi. Qm aut determinatū est. Et circa p̄m
duo facit. p̄o determinat de mālī p̄n^o et formali elemē-
toz. 2° de nūo eoz ibi. Qm aut q̄tuor elemēta.
Circā p̄m duo facit. p̄mo determinat de p̄ncipio mālī.
scōdo de formalib⁹. [S3 nō minus.] Et circa p̄m duo
facit. p̄mo determinat de mālī elemētū f3 opionē alio-
rū. scōdo p̄m opionē p̄pā ibi. Nō aut dicimus.
Circā p̄m duo facit. p̄mo ponit opiones alioz. scōdo
reprobat eas ibi. Qm quidēz igit p̄n^o. Et dicit g

Quo mī-
xū dīcō i
telligitur.

p̄mo qd qdā fuerūt qui posuerūt tm vnā mās elemē-
toz: s3 isti diuersificati sunt. qdā enī dixerūt qd illa mā
erat aer: qdā vō qd ignis. Et s3 isti diuersificati sunt.
qdā enī posuerūt qdā corpus mediū igne qdē den-
sus: aerē aut s3 tili⁹. Et dūenit oēs isti in h qd dīx-
erūt ipsam mām elemētū ēē corpus sepabile actu: et p̄
se existēs. Et Alij vō fuerūt qui dixerūt mās elemēto-
rū ēē plurificatā p̄ numerū: et isti etiā diuersificati sūt:
qdā dixerūt ipsas esse ignē: et terrā. qdā vō addunt
tertū. s. aerē. qdā addūt quartū. s. aquā: sic empe. Vi-
cunt aut tam ponētes duo qz ponētes plura duobus
per cōgregationem et segregationē ipsoz sit gnatio
et corruptio in rebus. Et deinde cum dicit.

Qm quidē igit p̄ma p̄ncipia et elemēta bñ
hēt dicē qd sit p̄fessuz ea: quib⁹ trāsmutatis:
aut s3m cōgregationē aut segregationem uel
f3 aliā trāsmutationē p̄tingit gnationē esse
et corruptionē. S3 faciētes quidē vnā mās
extra p̄dicta: hāc aut separabilē et corporeā
peccant. Imposse enī sine p̄tarietate ēē cor-
pus hoc sensibile. Aut enīz leue: aut graue:
aut calidū aut frigidū necesse infinitūz hoc
qd quidam dicunt esse principium.

L.c. 3.

Reprobat p̄dictas opiones. et hoc p̄o. 2° qñ inciden-
ter reprobat opionēz platonis ibi. Ut aut in thīmeo
scriptū est. Et Aduertēdūz aut est circa p̄m qd nō re-
probat opionē ponentiā plura elemēta: s3 ad p̄ns cō-
cedit eas tanqz p̄pinqz aliq̄līter vītatī. vñ dicit qd sit
p̄cessuz illis qd ponūt plura elemēta ēē p̄n^o: per quōrū
trāsmutationē sit gnatio et corruptio sine ista trāsmu-
tatione: isti quodā mō bñ dicunt. Et reprobat autē
p̄maz opionēz: vñ dicit (faciētes vnā mām) et hanc
corporeā et sepabilē ab oī p̄tarietate: et ab oī forma ele-
mentali: sic qd est mediū inter ignē et aerē peccat: qd im-
possibile est qd corpus sensibile sit sine p̄tarietate. opz enī
qd illud corpus infinitum qd ipsi dicūt esse p̄n^o sit aut
graue aut leue. et sigdē erit leue monebit ad locū ignis.
Si aut graue monebit ad locū terre. Et Cui⁹ aut mo-
tus est et locus illius est forma quā mot⁹ et loc⁹ sequun-
tur. g est terra uel ignis: et sic per p̄ns est calidū aut fri-
gidum: et sic nō erit sepabile p̄tarietate: et a forma elemē-
tali: ut ipsi ponebant. Et deinde cum dicit.

L.c. 4.

At aut in thīmeo scriptū est nullā hēt de-
terminationē. Nō enī dixit manifeste pan-
dorū si sepat ab elemētis. Neqz utit mā nī
bīl dicēs ēē s3m aliquod uocans elemētis
pus: ut aurū opib⁹ aureis certe: et hoc non
bñ dī hoc mō dictū. S3 quoz qdēz est alte-
ratio ita. Quoz aut est gnatio et corruptio
imposse illud enūciari ex quo generatū est.
Sed tamen inquit longe uerius est esse au-
rum dicere vnum quodqz esse.

L.c. 5.

Sed elemētis entibus solidis usqz ad pla-
nities facit dissolutionē: impossibile autem
matrem et materiā primam planam esse.

Reprobat opiones platonis de p̄n^o eoz. d. qd illud
qd dixit plato in thīmeo nullā hēt determinationē:
qd nihil dixit determinate et manifeste. nō enī dixit ma-
nifeste et determinate: s3 illud p̄n^o qd uocauit p̄dēres

L.c. 8.

Cur p̄es
humidū vi-
scosū cōia-
cant.

Uide que
elegant
fime iter
tio de ce
lo z mun
do n' r'ho
mas expo
fuit.
L.c.3.
L.c.6.

l. receptaculum oīus separat ab elementis: ita q' sit aliqñ
actu existēs sub forma elenti uel nō. neq' etiā dicit: q'
eēt aliqñ mālē pñ^m ipsoz elentoz. T. S. dicit q' s'z
elentoz se hēt ad elenta: sic aurū se hēt ad opa opata
ex auro. T. S. certe h' non bñ dī: q' ipole est q' id qd
est s'bm gñationis: sic mā dicat de ipso gñato: sic non
dicimus q' caro sit terra sed terrea. T. S. illud q' al
terat nō recipit p'dicationē passionis in recto: nō enī
pōt dīci q' hō sit albedo: s'z albus. plato tñ dīc q' uerū
est dīcē vñq' d' opus factū ex auro eē aurū q'z ipm
esse tale. Si cui uerū est dīcē p'halā factā ex auro esse
aurū q'z p'halā. ita etiā uerū erit dīcē ignē uel aquā ul
aliud gñatūz eē ipz s'bz q'z eē ignē uel aquā. T. P. d' g'
breuiter sic rō formari: ipole est q' s'bz gñationis p'di
cet in recto de gñato: s'z s'bm qd ponit plato p'dicatur
in recto de elentis. g' ipole est q' sit s'bm gñatōis z cor
ruptionis ipsoz. Ad h' etiāz peccat plato: q' cū elenta
sint corpa solida. dicit tñ q' mā eoz dissoluit usq' ad
supficiē (ut p'z in 3° de celo z mōdo.) Ipole enī est
q' mā p' que est sic m' sit supficies. T. Deinde cū dīc.

T. c. 6. T. Nos aut dīcīm^{us} eē aliquā māz vñā corpo
ruz sensibiliū: s'z hanc nō sepabilē: s'z semper
cū p'rietate ex qua gñant uocata elemen
ta. Determinatū est aut de his certius: z in
alijs. S'z tñ qm z hoc q' mō sit ex mā pria cor
pora determinādūz z de his. Principiū qui
dē z p'muz existimātes eē māz īseparabiles
qdē. Subiectā aut p'riarijs. Neq' enim cali
dū mā est frigidū: neq' hoc calidū: sed s'bm
amboz. Quapp quidē p'mū potētia corpus
sensibile p'ncipiū. Scōo aut p'me p'riarieta
tes. dico autēz. A. g. caliditas z frigiditas.
Tertio aut ignis z aq' talia. Hec quidē trās
mutant adinuicē: z nō ut empe. z alij dīcūt:
semp enī eēt alteratio: p'riarietates aut non
transmutantur.

T. c. 5. Determinat de mā que nō est sepabilis s'z ab oī for
ma elenti: nec ab oī p'rietate elentoz: s'z p'p'ia opionē
o. q' est aliq' vñā mā sensibiliū corpoz. l. elentoz: que
nō est sepabilis s'z ab oī forma elenti: nec ab oī p'rieta
te: s'z semp est sub aliq' forma z aliq' q'litatib' p'sequē
tib' ipfaz formā ex ista mā gñant sensibilia corpa que
uocant elenta. excusando autē le a maiori declaratione:
dicit q' determinatū est in alijs certū. s'z in 3° celi z mā
di. S'z q'z ibi nō est plene determinat' modus: s'z quē
ex mā gñant corpa p'. T. Determinandū est hic quō
gñent. Ad hōz enī manifestationē dīc' sumēdūz esse
p'io pñ^m hoc qd dīcūt est. s'z q' est mā vñā s'biecta p'rijs
īseparabilis ab eis. q'z semp est cū altero p'rioz. Et h' p'
bat p' hoc q' caliditas nō pōt esse mā frigiditatis: nec
e conuerso. Sed opz aliq' esse 3^m (ut dī in 12. meta.)
z in p' physī. q' est s'bm amboz p'rioz: z de vno trans
mutat in aliud. Et iō p'm pñ^m est id qd est potētia cor
pis sensibile: z illud est mā iaz dicta. T. 2^m qd pñ^m s'z
p'riates q'litatū distinguētes z determinātes potētiā
māe. v. g. caliditas z frigiditas z h'. T. 3^m iā erit elen
tūz p'ntiū ex his: puta ignis uel aque ul' h'. Et alia
elenta trāsmutant adinuicē: dū eoz cois mā mutatur
de vna forma in aliaz: ut de igne in forma aeris: z s'z
de alijs: vñ nō est uerū q' emp. dīcūt: z qdā alij. s'z ele
mēta nō trāsmutant. Si enī imutabilia sūt ut q' solū
sūt ignis semp sit ignis. tñ nunq'z eēt gñatio: nec alte

ratio: qd est manifeste falsū: q' s'z p'rietatē trāsmutant
sic videm^{us} ad sensū: q' eadē mā: que nūc est sub frigi
ditate aque aliqñ est sub caliditate aeris: z q' erat sub
caliditate aeris: aliqñ est sub caliditate ignis. T. Cuz
g' h' q'litates p'sequant formas s'biates elentoz sic esse
ctus cāz segtur q' si fiat trāsmutatio ipfaz q'litatū: z q'
etiā sit trāsmutatio in formis s'biatib'. Lectio. II.

B Ed nō minus erit corpīs q'lia z quā
ta dicendūz p'ncipia. Alij qdem enī
supponētes utunt^{ur} z non dīcūt qua
re aut hec aut tanta.

Nost q' p'hs determinat de pñ^m mālē elento
rū: hic d'ermiat de pñ^m formali. z p'
dat intentionē suā. 2° p'sequitur itentū ibi. Qm igit que
rimus. T. Dicit g' p' qd nō minus debem^{us} dīcē de
pñ^m formali elentoz q'z de mālē. Et itelligo p' formale
pñ^m ipfaz sensibiles q'litates potētiā mālē uel māz di
stinguētes s'z q' illa corpa q'lia sūt. Ingrit enī hic p'hs
pñ^m corpoz sensibiliū inquātū sensibilia sunt ut ipse
dicit in lra. Si aut dīcat q' uelit ingere pñ^m formalia
s'biata: tñ dīcēdūz est q' q' forme s'biates sūt nob' igno
te: q' insensibiles. iō p' istas q'litates que sūt imediata
pñ^m trāsmutationis s'biatis dat itelligē ipsi formalia
pñ^m s'biata. z ideo dīcūt q' etiā opz dīcē quanta in quot
sunt iste q'litates. ideo aut de istis determinare opz: q'
alij p'hi non reddunt cām quare sunt. s'z solū ex suppo
sitione utuntur eis. T. Deinde cum dīcūt.

T. c. 10. T. Qm igit querim^{us} corpīs sensibilib' p'ncipia
hoc aut est tāgibile. Tāgibile aut cuius est
sensus tact'. Manifestū qm nō oēs p'riarie
tates corpīs spēs z p'ncipia faciūt: sed solūz
que s'z tactū: z fm enī p'riarietate differūt: z
fm tāgibile p'riarietate. iō neq' albedo z ni
gredo: neq' dulcedo z amaritudo. s'z autēz
neq' aliaz p'rietatū aliq' facit elementum.

T. c. 7. T. Prosequitur itentū: z circa h' duo facit. p' ondit q' non
oēs p'riates sūt forme elentoz p'fectiue: s'z solū tāgibi
les. 2° nō oēs tāgibiles: s'z solū p'mer: ondit que s'z p'
me ibi. Ipsoz aut tāgibiliū. T. Dīc' g' p' q' nos
querim^{us} pñ^m corpīs sensibilib' z nō oīs sensibiles: s'z solū
tāgibiles. tāgibile aut solū est sensus tact': manifestū
est q' nō oēs p'riates faciūt spēs s'z forme corpīs
sensibiles: s'z solū ille que sūt sensibiles s'z tactū: z ideo
nec albedo: nec nigredo: nec dulcedo z amaritudo:
nec aliq' alia sensibilib' q'litatē que nō est tāgibilis: facit
elenta z hui' cā est: q' nō sūt p': nec actiue: nec passi
ue adinuicē. Cuiusmodi opz esse pñ^m primoz corpoz
s. elentoz. z ideo nō trāsmutant ea que tangūt: z pro
pterea nō ualent ad gñationem z corruptionem ele
mentorum. T. Deinde cum dīcūt.

T. c. 8. T. Quāuis p'or visus tactu: quapp z s'bm pri
us. S'z nō est corpīs tāgibilis passio fm q'
tāgibiles: s'z aliud z si p'igat nā prius.

T. c. 9. T. Remouet qdā dubium. Cuz querat hic p'hs for
mas p'fectiue corpoz elentoz: z cum visus sit p'or ta
ctu. z iō obiectū visus sit p'us obiecto tact': pot' vide
tur q' forme p'fectiue elentoz sint querēde penes dis
ferentias visus q'z actus. T. S'z h' remouet dicens: q'
q'zuis visus sit vno mō p'or tactu: q' forma etiā digni
tate p'or est oib' sensib'. z iō obiectum visus prius est
obiecto tactus: tñ q'litatē que est obiectū visus non est
corpus tāgibile fm q' tāgibile etiā si visus p'ingat esse

L.c.10. z
L.c.7.
L.c.7.

Rarus z
densū nō
sūt quali
tates p'p'
lice.
L.c.84.

fm nāz p'm. p'ior enī forma z dignitate z sine oib' sen
sibus: z si est ut dīcūt est: z obiectū visus p'us est obie
ctis alioz sensib'. nō tñ oē visibiles: s'z solū lumen siue
lux: q' per ipfaz mouet celū mām gñabiliū z corrupti
biliū ad oēz formā. T. Tact' at s'bio p'or est: q' s'z
nīc oib' sensib'. (ut p'z 2° de aia.) z sue p'riates sūt
cāe oīuz p'riates: z hoc p'z q' nō sentim^{us} fm tactū: ni
si id qd excellit s'z q'litates cōplexionatas mediū tact'
qd est caro: z ille sunt calidū frigidū humidū z siccū:
quarū nulla est in celo: z iō celūz fm nām nō est sensi
bile tactu: sed solū elemēta in q' sūt q'ntoz qualita
tes ex q'bus sit cōplexio z tactus. T. Deinde cū dīcūt.

T. c. 8. T. Ipsoz aut tāgibiliū diuidēdūz que p'me dif
ferētie z p'riarietates. Sunt aut p'riarietates
s'z tactū hec: calidū z frigidū: humidū z siccū:
grauē leue: durū molle: lubricum aridū:
asperū lenē: grossū z subtile.

T. c. 9. T. Ondit q' nō oēs q'litates tāgibiles sunt forme perfe
ctiue elentoz. s'z solū p' actiue z passiue sūt adinuicē.
Et circa h' tria facit. p' diuidit q'litates tāgibiles. 2° on
dit q' nō solū hec q'ntoz. s. cal. frigi. humi. z sic. sūt acti
ue z passiue. hōz aut 3° ondit q' ipse sūt p'me: q' ad ea
oēs alie reducunt ibi. Subtile aut z grossū. T. Dicit g'
p' q' diuidēde sunt tāgibiles q'litates sine p'riates sūt
vidēam^{us} que eadē sint p'. T. Sūt aut p'riates s'z ta
ctu z hec cal. fri. humi. z sic. grauē lenē durū z molle:
lubricū aridū asperū lenē grossū z subtile. T. Rarū au
tē z densū. ut in 4° phy. dī: non sunt qualitates phy
sice: sed positio partiū materie fm p'p'inquum in den
so: z fm remotū in raro. T. Deinde cum dīcūt.

T. c. 10. T. Hōz aut grauē quidē z leue: neq' actiua:
neq' passiua: non enī in faciēdo aliqd aliō:
neq' in patiēdo ab alio dīcunt. Opz autēz
actiua inuicem z passiua esse elemēta: mīscē
tur enī z trāsmutantur adinuicem.

T. c. 11. T. Ondit q' he solū q'ntoz q'litates sūt actiue z passiue
adinuicē: z per p'ns q' sūt forme elentoz. S'z q'z grauē
z leue sūt p'p'ie q'litates elentoz de q'z possēt videri
q' eēt ipsoz formalia p'ncipia. iō p' oē q' nō sūt acti
ua nec passiua: z h' declarat p' modū significandi mo
dūz ipsoz: q' nō significat actionē uel passionē: cū nō
sint noīa s'biata. Cū aut elenta mīscēant z trāsmuten
tur adinuicē: opz q' sint actiua uel passiua. Talia aut
esse nō p'nt: nisi per formalia sua pñ^m. Ex his igit ma
nifeste segtur q' nec grauē nec leue sunt formalia p'ri
ncipia elentoz. T. Deinde cum dīcūt.

T. c. 12. T. Calidū enī z frigidū: humidū z siccū:
hec qdēz q' actiua sūt: hec aut q'z passiua dī
cunt. Calidum enī est q'z p'gregat homoge
nea. Segregare enī qd inquit facē ignem:
p'gregare aut est que eiusdē trib': p'igat enī
extollē alienigena. Frigidū aut qd p'igat z
p'gregat s'z z singenea z nō eiusdē tribus.

T. c. 13. T. Ondit q' he q'ntoz q'litates. s. cal. z frigi. humi. z sic. sūt
actiue z passiue. p' ondit hoc de calido z frigido. o. q'
calidū z frigidū sūt actiua. humidū z siccū sūt passiua.
Sic dīcunt. i. sic p' significat eoz noīa: z hoc p'cipue s'z
grecos: q'zore hūc noīa s'biata actiōes z passionē cō
significātia. T. Deinde declarat h' idē p' diffinitōes ip
soz. Calidū enī est qd p'gregat homogenea s'bi: q'z
tūe qd calido est p'ueniēs attrahit. s'z enī calidū segre

get: sic dīcūt qdāz ignē facē: tñ illud segregare est con
gregare: q'z p'gregādo homogenea segregat etheroge
nea per accōs. Q' aut frigidū sit actiū. p'z etiā per h':
q'z p'gregat oīa tam que sunt eiusdē nāe q'z illa que sūt
diuerse. Aliqñ enim aqua terra palea z h' p' coagula
tionē factā a frigido p'gregat. T. Secundo ibi.

T. c. 9. T. Humidū enī indeterminatū p'prio termi
nabile ens alieno: siccū autē bene
terminabile proprio termino: difficulter au
tem terminabile alterius.

T. c. 10. T. Ondit q' humidū z siccū sūt passiva p' diffinitōes eo
ruz. differūt enī per passionē eoz. humidū enī est ide
terminatū p'prio termino bñ terminabile termino alie
no. siccū aut terminatur termino p'prio. difficulter at
terminabile termino alieno. T. Deinde cum dīcūt.

T. c. 11. T. Subtile aut z grossū: lubricū z aridū z du
rū z molle z alie dīe ex his sunt.

T. c. 12. T. Ondit q' p'dicte q'ntoz q'litates sūt p'me: q' ad eas
oēs alie reducunt. z h' p' facit. 2° ondit q' ille nō redu
cunt ad alias ibi. Hec aut nō ampli'. T. Circa p'muz
duo facit. p' ondit q' iste sūt p'. 2° distinguē siccū z
humidū: q' nō oē humidū: nec etiā siccū est p' q'litatē
ibi. Dīcunt aut siccū z humidū. T. Circa p'm duo fa
cit. p' p'ponit q' oēs alie q'litates sunt ex his. d. z subti
le grossū z lubricū z aridū z durū z molle: z oēs alie
dīe sensibilib' q'litatūz sunt ex his. T. Scōo ibi.

T. c. 13. T. Qm enī repletū est humidū: q' nō est ter
miatū qdē: bñ aut t'miabile ens: z q'z seq' tā
gentē. Subtile aut repletū: subtiliū autēz
p'ituz z parua: p'ituz repletū: totum enim
totū tangit: subtile aut maxime tale. T. Hani
festum aut quoniā subtile quidem erit hu
midū: grossū autem siccū.

T. c. 14. T. Probat p'positū: z circa hoc tria facit. q' p' reducit
ad istas q'ntoz hanc p'rietatē subtile z grossū. 2° lubri
cū z aridū ibi. Et rursus lubricū. 3° molle z durū
ibi. Ampli' molle qdē. T. Dīc' g' p' q' subtile est ex hu
mido: qd p'z ex diffinitōe humidū: q' humidū est ex
eo q' nō bñ terminat termino p'prio: s'z bñ terminat ter
mino alieno est repletū: q' segtur vñq'z tāgēs ipm
eo q' fluit usq' ad ipz tāgēs. Subtile aut repletū: eo q'
ipm subtilitate: q'libet minimū subintrat. vñ mani
festū est q' subtile est effect' hūdi: p' oppositū aut gros
sū erit effect' siccū. grossū aut est cui p'feculētē nō
distingunt z excedit capacitātē ei' qd natū est repleti.

T. c. 15. T. S'z videt q' hec rō p'hi non ualeat: cū sit ex duab' af
firmatiōis in 2ª figura. dīcūt enī humidum est repleti
um subtile repletū: g' subtile est humidum.

T. c. 16. T. S'z est dicendū q' cū in quolibet gñe sit deuenire ad
vñ p'm qd est cā sequētiuz. (ut dī 2° meta.) opz q' in
genere repletū sit vñ p'm qd p' se sit repleti: z a quo
alia repletū participāt. tale aut est p'm humidū qd su
pra diffinitū est. vñ s'z ratio p'hi non teneat rōne ordi
nationis terminoz in figura. ualeat tamen ex habitu
ne causē effectus. T. Deinde cum dīcūt.

T. c. 17. T. Et rursus lubricum quidem humidū.
T. Lubricum autem aliquid humidum passi
uum est uelut oleum.

T. c. 18. T. Aridū quidem siccū. Aridū enim perfecte
siccū: quapropter z coagulata sunt p'pter
defectionem proprie humiditatis.

L.c.9.

L.c.10

Dubitatio

Ratio.

L.c.11.

L.c.12.

Reducit alia tria ad dictas quatuor qualitates. s. lu-
bricit^o z aridit^o. q. lubricit^o reducit ad humidit^o: q. lu-
bricit^o est humidit^o aliq. passus. Cui enim humidit^o patit^o
comixtionem subtilis terre: est vinctuosus: tunc fit lubri-
cus: q. s. b. terre: sibi comixtus non sinit separari ptes
eius: sic apper in oleo z alijs vinctuosis. **A**ridit^o aut^o
est qd est pfecte siccit^o nō retinēs nec subtile terre: nec
etiā humidit^o vinctuosum: z iō que coagulant calido
p^o humidit^o p^o extrahente: postea vō frigidit^o
faciente partes stare sibi. **D**einde cum dicit.

Ampli^o molle quidē humidit^o: molle enim
qd subicit in seipm z nō trāsmutās quidez
qd facit humidit^o. **I**ō enī nō est hūidit^o mol-
lis s. molle hūidit^o: durū aut^o siccit^o. **D**urū enī
est qd coagulatū est: coagulatū enī siccit^o.

Reducit tertiā triatē. s. molle z durū. q. molle est
effect^o humidit^o. **M**olle enī est qd cedit tāgenti: differt
tū ab humido: q. humidit^o trāsmutat tāgentē: q. hūme-
tar: s. molle in quātū tale nō trāsmutat tāgentē: z iō
molle nō est humidit^o: s. effect^o humidit^o. **D**urū
aut^o reducit ad siccit^o: s. effect^o ad suā cām. **D**urū
enī qd tāgenti nō cedit: q. est coagulatū. **C**oagu-
latū est effect^o siccit^o. ut p^o dictū est. **D**einde cū dicit.

L. c. 14 **D**icunt aut^o siccit^o z humidit^o mltifarie. **O**p-
ponit aut^o siccit^o z humidit^o z udum: z rursus
humido z siccit^o z coagulatū. **D**ia autē bec
sūt siccit^o z humidit^o p^o dicto. **Q**uā enī
humido opponit siccit^o. **E**t humidit^o qd est
qd hēt alienā humidit^o supficietenus. **I**n-
fusuz aut^o quidē qd in pfundo. **S**iccit^o autē
qd p^oat hac: manifestū est qm humidit^o qd
erit humidit^o oppositū z siccit^o p^omi siccit^o.

L. c. 15 **R**ursus aut^o humidit^o z coagulatū sūter. **E**t
humidit^o quidē est qd hēt p^oriā humidit^o
tez in pfundo. **I**nfusuz aut^o qd hēt alienā
humidit^o in pfundo. **C**oagulatū autē qd
p^oat hac: quapp z boz erit hoc qdem siccit^o:
hoc aut^o humidit^o. **M**anifestum igit qm oēs
alie dīe reducuntur ad primas quatuor.

Distinguit humidit^o z siccit^o. q. siccit^o z humidit^o dicit^o
tur mltis modis. **E**st enī qdāz humidit^o qd hēt hu-
midit^o in pfundo: z h^o p^ote ē dupl^o: q. si hēt p^oriāz
humidit^o quēadmodū vna p^orie dī hūida. **S**i aut^o
hēt extraneā sic spongia dī humidit^o infusā. **E**t est qd
dam humidit^o vel udū fm aliā literā qd hēt humidit^o
tātē in supficie qd comētato: noiat irroratū: z oibus
istis modis elentū humidit^o opponit siccit^o. **S**z sciē-
duz etiā q. mltipl^o dī siccit^o. vno enī mō dī siccit^o cor-
pus grossuz z aridū in supficie: z h^o p^orie opponit hu-
mido in supficie. **A**lio aut^o mō dī siccit^o coagulatū qd
nō hēt humidit^o atē in pfundo: z hūic siccit^o p^orie op-
ponit humidit^o infusā. **D**ia aut^o bec. s. humidit^o istis mo-
dis dicit^o z siccit^o aridū z siccit^o coagulatū: sunt effectus
p^omi humidit^o: z p^omi siccit^o. **D**e aspero aut^o z levi nō facit
p^ohs mentionē: q. manifestū est q. ad illas quatuor redu-
cunt. asper enī est qd hēt siccit^o in supficie: que in-
equal^o ptes ei^o p^ostare facit: lene aut^o in supficie hēt hu-
more: qui equal^o facit fluere pte ad partē: z iō vñū bo-
ruz est effect^o siccit^o. s. asperū: z aliud est effect^o humidit^o
s. lene. **P**cludit igit ex predictis manifestum esse q. oēs

alie differentie tangibilium qualitatum ad illas quat-
tuor reducuntur. **D**einde cum dicit.

Hec aut^o nō ampli^o in minores. **N**eqz enim
calidū qd siccū aut qd humidū. **N**eqz hu-
midū qd calidū aut qd frigidū. **N**eqz frigi-
dū qd siccū: neqz sub iuicē: neqz sub calido
z hūido sūt: quapp hec esse quatuor esse has.

Ostēdit q. ille nō reducunt ad alias: nec in pauciores
nec ad se inuicē: q. calidū nō est siccū: ita q. caliditas
fit frigiditas quedā vel effectus eius: nec frigiditas est
caliditas vel siccitas vel humiditas quedā. **N**ec hūi-
ditas est caliditas vel frigiditas. **N**ec frigiditas vel sic-
citas. **N**ec caliditas est frigiditas vel e converso: sic sub eā:
nec etiā frigiditas z caliditas sunt sub humido z siccit^o
vel eō. **N**ecessē est igit has quatuor qualitates eē p^omas.

Sed videtur hoc nō esse neqz (q. in p^omo meta. dicit^o
tur) q. stelle p^o motū suū: z per reflexionē radiōz can-
sant calorē in istis inferiorib^o z maxime sol^o ita videt^o
q. nō oē calidū fit effect^o p^omi calidi cū ipse stelle non
sint calide: nec p^o tales qualitates effecte calide. **S**aturn^o
etiā dī causare frigidit^o in aere: z ita nō oē frigidūz
erit effectus p^omi frigidit^o.

Ad qd dīcedum est q. p^ohs hic log^our de qualitatibus
actiuis z passivis adinuicē inter q. sūt p^odicte quatuor
qualitates: ut ostēdūz est. **Q**ualitatē aut^o stellaz: puta lux
vel aliq. alia v^ous earū: s. causaret in istis inferiorib^o ali-
quas qualitatē: nō tū ab eis patiunt. cūz eoz sba nō cōi-
cent in mā (ut dī in 12. meta.) z ideo cessat obiectio.

Lectio. III.

Quoniam aut^o quatuor elementa: eoz autē
quatuor sex coniugationes sūt: contraria aut^o
nō innata sūt coniugi. **C**alidū enim z
frigidū esse idē: z rursus humidū z
siccū impossibile. **M**anifestum aut^o qm quatuor
erūt elentoz coniugationes: calidū z siccū: ca-
lidū humidū: z rursus frigidū z humidū:
z frigidū z siccū. **E**t affectū est hoc fm ra-
tionē simplicib^o apparētib^o corporib^o: igni
z aeri z terre z aque. **I**gnis enī calidus z sic-
cus. **A**er aut^o calidus z humidus: velut eua-
poratio enī aer. **A**qua aut^o frigida z hūida.
Terra aut^o frigida siccā. **E**t rōnabiliter di-
stribuantur differentie primis corporibus: z
multitudo eoz sit fm rationem.

Nost q. p^ohs determinavit de p^oncipijs elento-
ruz. s. de mālī z formalī: hic determinat
de nūo eoz: z circa h^o duo facit. p^o determinat de nu-
mero eoz. 1° cū in quibet elento sint due qualitates: ostē-
dit in quibet que qualitas dīet in eo ibi. **S**z in simplicib^o
quatuor entia. **I** Circa p^omo duo facit. p^o pbat nūm elen-
toz. 2° pfirmat dictū suū per opiones alioz ibi. **O**ēs
enī q. simplicia corpora. **A**d evidētiā p^ome p^ois sciē-
duz est q. elentū coiter sūptuz pōt dici oē qd nēnit in
cōpositionē alicui^o. **E**st enī elentū ex quo cōponit ali-
quid p^o z est in eo. (ut dī in 5° meta.) **F**m hoc q. sumē-
duz coiter elentū ipse p^ome quatuor qualitates p^ont dici ele-
menta: cū ex ipsis (ut dī i lra) cōponant sex coniugationes
vel aliē. **Q**uia alio mō dicunt elenta p^o p^oones
demonstrationis ex quaz v^oute pcedūt cetere demonstatio-
nes in q. oēs p^oones alie reducunt. ad hōz q. sūitūdi-
nē ipse p^o tagibiles qualitates p^ont dici elenta: q. omnes

Impossibile p^ora-
ria in eo-
dem esse.

alie ut ostēdūz est sūt effect^o eoz: z in eas cetere redu-
cunt. **D**icit q. p^ohs. **C**uz sint quatuor elenta. i. quatuor
tagibiles qualitates: z nō quatuor simplicia corpora: ut qdā
exponūt. nōdum enī p^obarus est nūm earū. aut quatuor
qualitatē sunt coniugationes. s. calidū z frigidū: siccū z hūi-
dum: que sūt due impossibiles coniugationes: q. impossibile est
tria esse in eodē: manifestū est q. soluz relique quatuor
coniugationes erūt poles. s. calidū z siccū: calidū z hūi-
dū: frigidū z humidū: frigidū z siccū. **E**t h^o qd dī-
cū est fm hāc rōnē affectū est. i. pueniēs est his que
apparēt in simplicib^o corporib^o. s. in igne aere aqua z
terra. **I**gnis enī est calidus z siccus: z ita p^ostituit p^o p^o
mā coniugationē. **A**er calidus z hūidus p^o sba. **A**qua
frigida z hūida per tertiā. **T**erra frigida z siccā per
quartā: z sic p^ome dīe qualitatē rōnabil^o distribuuntur
p^omis corporib^o. s. quatuor elentis: z multitudo p^oz cor-
porū sit fm p^odictā rōnez: q. s. p^ome qualitates nō p^ont ni-
li quadrupliciter cōbinari. **D**einde cum dicit.

Dēs enī quidē qui simplicia corpora elenta
faciūt: bi quidē vñū: bi aut^o duo: bi aut^o tria:
bi aut^o quatuor faciūt. **Q**uicūqz quidē igitur
vñū dicit solū: deinde dēbitare z raritate alia
generāt: his p^otingit duo facē p^oncipia: z ra-
ruz z densuz: aut calidū z frigidū. **H**ec enīz
actiua: vñū aut^o supponit quēadmodū mate-
ria. **Q**ui aut^o mor^o duo faciūt: ut parmeni-
des ignē z terrā media mixturam faciūt bo-
rum: puta aerem z aquam.

L. c. 19 **S**it aut^o z qui tria dicit quēadmodūz pla-
to in diuisionibus. mediū enim mixturā fa-
cit: z fere eadez dicunt z qui duo z qui tria
dicunt: p^oter qz q. bi quidē incidunt in duo
media: bi aut^o vñū soluz faciūt.

Cōfirmat qd dixit p^o opione antiquoz. **D**uo aut^o dī-
xit p^ohs. p^omi est q. elenta nō sūt plura qz quatuor:
2° est q. ipsa agunt z patiunt per dīas triaz tagibi-
lūz qualitatē. in qbus duob^o p^ocordat quodā mō cū an-
tīqz. vñ dicit q. oēs antig dīcūt elenta simplicia corpora
pueniūt in hoc q. nō excedūt q^oternariū nūm. differūt
tū qz qdā dīcūt: p^omo elentū esse vñū. **Q**uidāz dī-
cūt elenta esse duo. qdā tria: qdā quatuor. **I**n h^o cōcor-
dat cū antig qui q^oternariū nūm nō trāscendūt. **C**on-
cordat etiā cū eis in scdo: qz dīcūt ipsa elenta: siue vñū
siue plura pati p^o trias qualitates. **Q**uicūqz enī vñūz so-
luz dīcūt elentū: dixerūt alia gūari ex ipsa dēbitate z
raritate que sūt triē qualitatē. **E**t isti q. dixerūt duo p^onci-
pia p^oter elentū ipz: qd dicebat esse quādam mediā
nām corporeā ibiliore aere: z dēiore igne: ex quo p^o
densitate z raritate ex eo alia gūari vel p^o calidū z fri-
gidū. per frigidū qdē p^odelans: per calidū aut^o rarefaci-
ens. **H**ec enī qualitates: cū sint triē: agūt z patiunt adinuicē
eoz. vñū aut^o s. p^odictū elentū supponit eis sic materia.
Qui aut^o duo faciūt ut parmenides: q. ponit ignē z
terrā esse elenta: ponebat etiā inter ea duo media. s. ae-
rem z aquā que dicebat fieri ex istis duob^o per rap^oz
dēfuz: qz q. rarefit terra gūat aqua: q. aut^o p^odelatur
ignis gūatur aer: vñ iste etiā ponebat ea pati p^o trias q.
litas: z in h^o puenit cū p^ohs. **S**it aut^o z qui dīcūt tria
esse elenta ponit duo extrema tria: z vñū mediū sic
plato in suis diuisionib^o ubi diuidit elenta. **P**onit enī
vñū ex pte forme ut magnū z parū: que sunt tria ex
pte mae. **D**icit etiā quodā mediū esse mixtū ex ma-

gno z paruo: fere aut^o dīcūt idē qui ponunt duo p^onci-
piales terrā. utriqz enī ponit duo extrema: z diffe-
rentiā: qz ponentes duo elenta sic parme. ponit duo me-
dia. ponentes autem terram ponunt vñū medium.

Deinde cum dicit.

Quidā aut^o z mor^o quatuor dicunt: ut em-
pedocles: congregat autem z bec in duo.
igni enim omnia alia contraponit.

Nō est aut^o ignis z aer z vñū quodqz predi-
ctoꝝ simplex s. mixtū. **S**implicia aut^o talia
quidē sunt. nō tū eadē. **E**g. qd quidez igit
igni simile igneuz nō ignis: z qd aeri aereū.
Similiter autem z in alijs.

Ignis aut^o est supabundātia caliditatis quē-
admodum z glacies frigiditatis. **C**oagula-
tio quidē z arisio supabundātie quedā sunt:
bec quidem frigiditatis: bec aut^o caliditatis.
Si igit est glacies est coaglatio frigidit^o z hu-
midi ignis erit arisio calidi z siccit^o: ideo nihil
ex glacie generatur: neqz ex igne.

Ponit spāliter opionez empedocles: z eā declarat di-
ces q. qdāz sic empe. z ei^o seqces ponit statim quatuor
elenta. dicit aut^o mor^o: q. s. alig posuerunt quatuor: nō tū
p^oncipal^o: sed duo media: sic aerē z aquāz dicebant ex
alijs gūari. **I**sta aut^o quatuor elenta reducit empe. i. duo
tria. ex vna enī pte ponit ignem: z ex alia pte igni tria
alia p^otraponit. vñ p^ocordat Arist. cū empe. in duob^o:
s. nō oino. s. i nūo elentoz z triatē eoz. **U**teri^o aut^o
incideret delect opionem. d. q. fm empe. elenta que
nos sentim^o nō sunt pura sic ignis: quē sentimus non
est purus: neqz aer: nec aliq. alioz: s. vñū quodqz est
mixtū. tū simplicia elenta sunt talia. i. istis que videm^o
silia: nō tū eadē. **E**g. id qd est sile igni: puta flāma nō
est ignis: s. ignea. est enī flāma spūs siccit^o ardor: (ut dī
in p^o metaphy.) **E**t qd est sile aeri nō est aer: s. aereū
z silt de alijs. **D**icit etiā empe. q. ignis q. circa nos est:
est quedā supabundātia caliditatis: sic glacies est que
dāz supabundātia frigiditatis. **C**oaglatio enī z arisio
sunt supabundātie quedā. bec qdē frigiditatis in gla-
cie. bec aut^o caliditatis in igne circa nos existēte. si igit
glacies est coaglatio humidit^o z frigidit^o: z ignis est sup-
abundās arisio calidi z siccit^o: q. utriqz eoz a tempera-
mento mixtionis recedit. iō nihil ex glacie gūatur: nec
ex igne qui est circa nos: s. utriqz sit mixtū. **F**m autēz
quodā aliter inducit bec lra ut legat fm opinionem
aristotelis. **D**einde cum dicit.

Entib^o aut^o quatuor simplicib^o corporib^o duo
rū utiqz primoz eē vñū quodqz. **I**gnis qui
dez z aer ei^o qui ad terminū fert: aqua aut^o z
terra ei^o qui ad mediū. **E**t extrema qdē synce-
ra ignis: z terra: media aut^o mixta magis aq.
z aer: z utraqz utriqz p^otraria. **I**gni qdē enīz
est p^otrariū aqua. **A**eri autē terra: bec enim
ex contrarijs passionibus constituta sunt.

Remouet quādam dubitationē que talis est. cū enim
sint quatuor simplicia corpora: ut pbat^o est. videtur q.
oporteat ponē quatuor loci dīas quo ipse corpib^o aptā-
tur. hāc g. remouet. d. q. cū sint quatuor simplicia corpo-
ra: vñū quodqz ipsoz est alteri^o duoz p^oior locorū: s.
loci sursum z loci deorsuz. bec enī sunt p^o dīe loci (ut

Dubitatio
L. c. p^omi.

Risio.

L. c. 10.

L. c. 16.

Elementū
coiter sū-
ptum.
L. c. 4.

Quo q.
tuor qualita-
tes dicūt.
Prime
p^oones
elementa
dicuntur

L. c. 10.

L. c. 11.

L. c. 12.